בעזהשי"ת

קונטרס

געב זיך אכטונג

וואו עס ווערט ערקלערט זיך אכטונג צו געבן: פון זיין צוברעכן; פון טשעפענען א צווייטן; פון קריגן אויפן צדיק; פון קוקן שמוץ רח"ל; פון די צו פרומע מענטשן.

פארגעלערנט דורך

כבוד קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש זי"ע

משפטים תשע"ג

געבויעט אויף די ווערטער פון הייליגן רבי'ן, אדונינו מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורינו הגאון הקדוש

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמגעפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי ברסלב - נוא יארק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב
Heichal Hakodesh Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Liberty, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

קול
ברסלב
212-444-9191

חיזוק פאר די
אידישע שטוב
212-444-9169

גֶעבּ זִיךְ אַכְטוּנְג

א.

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם (שְׁמוֹת כא, א). זָאגְט דֶער זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (שְׁמוֹת צד ע״א): **דָא רָזָא דְּגִלְגּוּלָא** – אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע סִדְרָה וָואס רֶעדְט אַרוּם בַּאֲרִיכוּת פוּן אַלֶע דִינִים אוּן הַלָכוֹת אוּן פַּאסִירוּנְגֶען וָואס גֵייט דוּרְךְ אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ, לִיגְט דֶער גַאנְצֶער סוֹד פוּן גִּלְגּוּל.

דָאס הֵייסְט, עֶס אִיז דָא זַאכְן וָואס גֶעשֶׁעהְט אוֹיף דֶער וֶועלְט, וָואס דֶער מֶענְטְשׁ הָאט בִּכְלַל נִישְׁט קַיין אַהְנוּנְג וָואס עֶס קוּמְט פָּאר, אוּן עֶר פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט דִי בַּאדֵייט דֶערְפוּן. לְמָשָׁל אַ מֶענְטְשׁ וֶוערְט רַייךְ אָדֶער אָרֶעם, אַ מֶענְטְשׁ פַארְלִירְט עֶפֶּעס, אָדֶער עֶר אִיז נִישְׁט גֶעזוּנְט

חָלִילָה, אָדֶער אֵיינֶער שֶׁעדִיגְט אִים וְכוּ׳, אוּן אַזוֹי בַּיי אַלֶע זַאכְן וָואס עֶס שְׁפִּילְט זִיךְ אָפּ מִיט מֶענְטְשְׁן, בִּפְרַט בַּיי שִׁידוּכִים וָואס מֶען גֵייט אַרִיבֶּער בִּיטֶערֶע שְׁוֶוערֶע נִסְיוֹנוֹת, דָאס אִיז זַאכְן וָואס מֶען וֵוייסְט נִישְׁט אוּן מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט, אוּן עֶס אִיז אִינְגַאנְצְן פַארְהוֹילְן פוּנֶעם מֶענְטְשׁ, אוּן דָאס הָאט צוּטוּהְן מִיטְן גִּלְגּוּל, אוּן אוֹיף דֶעם אִיז גֶעבּוֹיט דֶער סֵפֶר **שַׁעֲרֵי הַגִּלְגּוּלִים** (פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי חַיִּים וִיטַאל זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ).

אִין רַשִׁ״י הַקָּדוֹשׁ וָואס אִיז גֶעשְׁרִיבְּן גֶעוָוארְן מִיט אַ מוֹרָא׳דִיגְן רוּחַ הַקוֹדֶשׁ, אִיז שׁוֹין אוֹיךְ מְרוּמָז דֶעם גַאנְצְן עִנְיָן פוּן גִלְגוּלִים, אִינֶעם פָּסוּק (שְׁמוֹת כא, יג): **וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹקִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה** - אֵיינֶער וָואס הָאט נִישְׁט דִירֶעקְט גֶעוָואלְט הַרְגֶ׳ענֶען יֶענֶעם, נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַזוֹי צוּגֶעפִירְט, זָאל עֶר אַנְטְלוֹיפְן צוּם ׳עָרֵי מִקְלָט׳.

זָאגְט אוֹיף דֶעם דִי הֵיילִיגֶע רַשִׁ״י: **הוּא שֶׁאָמַר דָּוִד, כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמֹנִי מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע** (שְׁמוּאֵל-א כד, יג.), **וּמְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי הִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא מְשַׁל הַקָּבָּ״ה**

שֶׁהוּא קַדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהֵיכָן אָמְרָה תּוֹרָה 'מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע'? 'וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ'.

בַּמֶּה הַכָּתוּב מְדַבֵּר? בִּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, אֶחָד הָרַג שׁוֹגֵג וְאֶחָד הָרַג מֵזִיד, וְלֹא הָיוּ עֵדִים בְּדָבָר שֶׁיָּעִידוּ, זֶה לֹא נֶהֱרַג וְזֶה לֹא גִּלָּה, וְהַקָּבָּ"ה מְזַמְּנָן לְפוּנְדָּק אֶחָד, זֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד יוֹשֵׁב תַּחַת הַסּוּלָּם, וְזֶה שֶׁהָרַג שׁוֹגֵג עוֹלָה בְּסוּלָּם וְנוֹפֵל עַל זֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד וְהוֹרְגוֹ, וְעֵדִים מְעִידִים עָלָיו וּמְחַיְּיבִים אוֹתוֹ לִגְלוֹת, נִמְצָא זֶה שֶׁהָרַג בְּשׁוֹגֵג גּוֹלֶה, וְזֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד נֶהֱרַג.

מֶען רֶעדְט דָא פוּן צְוֵויי מֶענְטְשְׁן אֵיינֶער הָאט אַמָאל גֶע'הַרְגֶ'עט אֵיינֶעם אוּמְוֶועלְנְדִיג, אוּן אַן אַנְדֶערֶער הָאט גֶע'הַרְגֶ'עט אֵיינֶעם מִיט כַּוָונָה, אוּן עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען קַיין עֵדִים וֶוער עֶס זָאל עֵדוּת זָאגְן, מְמֵילָא הָאט מֶען דֶעם רוֹצֵחַ נִישְׁט גֶע'הַרְגֶ'עט, אוּן דֶער וָואס הָאט גֶע'הַרְגֶ'עט בְּשׁוֹגֵג, אִיז אוֹיךְ נִישְׁט גֶעגַאנְגֶען אִין גָלוּת.

אָבֶּער דֶער וֶועלְט אִיז דָאךְ נִישְׁט הֶפְקֵר, פִירְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַז דִי צְוֵויי קוּמֶען זִיךְ צוּזַאם אוֹיף אֵיין

פְּלַאץ, וואו עֶס אִיז דָא דָארְט אַסַאךְ מֶענְטְשְׁן, דֶער רוֹצֵחַ וָואס הָאט גֶע׳הַרְגֶ׳עט בְּמֵזִיד זִיצְט אוּנְטֶערְן לֵייטֶער, אוּן דֶער וָואס הָאט גֶע׳הַרְגֶ׳עט בְּשׁוֹגֵג גֵייט אַרוֹיף אוֹיפְן לֵייטֶער אוּן עֶר פַאלְט אַרָאפּ אוֹיף אִים, אוּן עֶר הַרְגֶ׳עט אִים אוֹיף טוֹיט, אוּן יֶעצְט אִיז שׁוֹין דָא עֵדִים, מְמֵילָא דַארְף עֶר אַנְטְלוֹיפְן אִין גָלוּת, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ דֶער וָואס הָאט גֶע׳הַרְגֶ׳עט בְּמֵזִיד וֶוערְט יֶעצְט גֶע׳הַרְגֶ׳עט, אַזוֹי בַּאקוּמֶען בֵּיידֶע יֶעצְט זֵייעֶר רִיכְטִיגְן אוּן פַּארְדִינְטְן עוֹנֶשׁ.

דָאס זָאגְט דָוִד הַמֶּלֶךְ (שְׁמוּאֵל-א כד, יג): דֶער בַּאשֶׁעפֶער זָאגְט אִין זַיינֶע מְשָׁלִים [וָואס דָאס אִיז דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה]: מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע - נָאר פוּן רְשָׁעִים קוּמְט אַרוֹיס שְׁלֶעכְטְס. כָאטְשׁ עֶס אִיז נִישְׁט דָא אַזַא פָּסוּק אִין דִי תּוֹרָה, גֵייט דָאס אָבֶער אַרוֹיף אוֹיף דֶעם פָּסוּק: וְהָאֱלֹקִים אִנָּה לְיָדוֹ. וָואס מֶען זֶעהְט בַּיי דִי מַעֲשֶׂה אַז וִוִיבַּאלְד דִי רְשָׁעִים הָאבְּן נִישְׁט תְּשׁוּבָה גֶעטוּהְן, הָאבְּן זֵיי נָאכְאַמָאל גֶעמוּזְט שְׁלֶעכְטְס טוּהְן אוּן בַּאקוּמֶען זֵייעֶר פַּאסִיגְן שְׁטְרָאף.

דָאס זָאגְט אוֹיךְ דֶער תַּנָּא (אָבוֹת ב, ו): **עַל דַּאֲטֵפְתְּ**, אַטְפוּךְ, וְסוֹף מְטַיְּפַיִךְ יְטוּפוּן - וַוייל דוּ הָאסְט דֶערְטְרָאנְקְן

אַנְדֶערֶע, הָאט מֶען דִיר דֶערְטְרָאנְקֶן, אָבֶּער בַּיים סוֹף וֶועט עֶס הָאט דִיר דֶערְטְרָאנְקֶן, וֶועט אוֹיךְ דֶערְטְרָאנְקֶן וֶוערְן.

וֶועגְן דֶעם דַארְף אַ מֶענְטְשׁ וִויסְן: אַז עֶר טוּט רִשְׁעוּת פַאר אַ צְוֵוייטְן, וֶועט עֶר דָאס נָאכְדֶעם צוּרִיק בַּאקוּמֶען. אַמָאל נָאךְ אַ שָׁעָה, אַמָאל נָאךְ אַ טָאג, אַמָאל נָאךְ אַ וָואךְ, אַמָאל נָאךְ אַ חוֹדֶשׁ, אוּן אַמָאל נָאךְ אַ יָאר, אוּן אַמָאל נָאךְ אַסַאךְ יָארְן, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט **אֶרֶךְ אַפַּיִם** אוּן אַסַאךְ גֶעדוּלְד, אָבֶּער בַּיים סוֹף וֶועט עֶר דָאס צוּרִיק בַּאקוּמֶען.

דָאס זָאגְט דִי תּוֹרָה (שְׁמוֹת כא, כד), וֶוען אֵיינֶער שֶׁעדִיגְט אַ צְוֵוייטְן, דַארְף עֶר דָאס בַּאצָאלְן פּוּנְקְטְלִיךְ לוֹיט וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן: **עַיִן תַּחַת עַיִן, יַד תַּחַת יַד, רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל.** כָאטְשִׁיג רַשִׁ"י בְּרֶענְגְט (בְּשֵׁם חַזַ"ל: בָּבָא קַמָא פד ע"א) אַז עֶס מֵיינְט אַז מֶען דַארְף נָאר בַּאצָאלְן גֶעלְט, דָאךְ אָבֶּער וֵוייסְן מִיר: אֵין הַמִּקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְּשׁוּטוֹ, אוּן מֶען וֶועט עֶס פוּן הִימְל צוּרִיק בַּאקוּמֶען פָּשׁוּט אוּן גְרָאד.

דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אַז אֵיינֶער אִיז מְצַעֵר זַיין טַאטֶע מַאמֶע, וֶועט עֶר דָאס צוּרִיק בַּאקוּמֶען בַּיי זַיינֶע קִינְדֶער אָן רַחְמָנוּת, אַזוֹי וִוי דִי תּוֹרָה זָאגְט (שְׁמוֹת כא, טו) **מַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת.**

פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אוֹיבּ טוּט עֶר תְּשׁוּבָה, קֶען עֶר שְׁטֶענְדִיג אַרָאפּ נֶעמֶען פוּן זִיךְ אַלֶע עוֹנְשִׁים. וָואס דָאס אִיז אוֹיךְ מְרוּמָז אִין דֶעם פָּסוּק: **וְהָאֱלֹקִים אִ׳נָּה לְ׳יָדוֹ וְ׳שַׂמְתִּי לְ׳ךָ.** וָואס דָאס אִיז דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת: **אֱלוּ״ל**, וֶוען אִידְן טוּעֶן תְּשׁוּבָה, וַוייל אַז מֶען טוּט תְּשׁוּבָה קֶען מֶען אַלֶעס פַארֶעכְטְן.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ זִיךְ צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ טוּהְן שְׁטֶענְדִיג נָאר גוּטְס, אוּן פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז נָאר גוּט, אוּן טוּט נָאר גוּטְס, וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (תְּהִלִּים קמה, ט): **טוֹב הֲוָיָ״ה לַכֹּל.** אַזוֹי דַארְף זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ אָפְּלֶערְנֶען, אוּן אוֹיךְ גֵיין אוֹיף דֶעם וֶועג צוּ טוּהְן שְׁטֶענְדִיג נָאר גוּטְס, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ דַארְף נָאכְגֵיין אוּן טוּהְן אַלֶע מִדּוֹת אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, [אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט בַּאֲרִיכוּת אִין דֶעם סֵפֶר ׳תּוֹמֶר דְבוֹרָה׳, וָואס דָאס

הָאט מְחַבֵּר גֶעוֶוען הרה״ק רֶבִּי מֹשֶׁה קוּרְדְבִירוֹ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אוּן עֶס אִיז גֶעשְׁטֶעלְט אוֹיף דִי דְרַייצְן מִדוֹת פוּן רַחְמִים, וָואס אַ מֶענְטְשׁ זָאל נָאכְטוּהְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער מִיט דֶעם. מֶען זָאגְט נָאךְ פוּנֶעם הֵיילִיגְן סַאטְמַארֶער רֶבִּי זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אַז עֶר הָאט גֶעזָאגְט: עֶס אִיז מְקוּבָּל פוּנֶעם הֵיילִיגְן דִבְרֵי חַיִים זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אַז לֶערְנֶען אִין דֶעם הֵיילִיגְן סֵפֶר תּוֹמֵר דְבוֹרָה אִיז אַ סְגוּלָה אַקֶעגְן יֶענֶע מַחֲלָה דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל אָפְּהִיטְן], אָבֶּער אוֹיבּ חָלִילָה מֶען טוּט אָפּ שְׁלֶעכְטְס פַאר מֶענְטְשְׁן רַחְמָנָא לִצְלָן, טוּט מֶען זִיךְ אַלֵיינְס אָפּ, וַוייל מֶען בַּאקוּמְט עֶס נָאכְדֶעם גוּט צוּרִיק.

חַזַ״ל זָאגְן (כְּתוּבּוֹת דַף ל): כָאטְשׁ דִי פִיר מִיתוֹת בֵּית דִין אִיז שׁוֹין הַיינְט נִישְׁט דָא, וַוייל עֶס אִיז נִישְׁט דָא קַיין סַנְהֶדְרִין, אָבֶּער דִי דִין פוּן ד׳ מִיתוֹת בֵּית דִין אִיז נָאךְ יָא דָא, אוּן אוֹיבּ אֵיינֶער הָאט חָלִילָה וְחַס עוֹבֵר גֶעוֶוען אוֹיף אַזַאךְ וָואס עֶס קוּמְט זִיךְ דֶערוֹיף חֶנֶק, וֶועְרט עֶר רַחְמָנָא לִצְלָן דֶערְשְׁטִיקְט פוּן גֶעז; דִי זֶעלְבֶּע אוֹיבּ אֵיינֶער דַארְף גֶע׳מִשְׁפָּט וֶוערְן מִיט שְׂרֵיפָה, וֶועְרט עֶר פַארְבְּרֶענְט אִין אַ פַייעֶר; אֵיינֶער מִיט סְקִילָה, וֶועְרט עֶר גֶעכַאפְּט אִין אַן עֶקְסִידֶענְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל שׁוֹמֵר וּמַצִיל זַיין, אוּן דִי קַאר דְרֵייט זִיךְ אִיבֶּער אוֹיף אִים, אָדֶער עֶר פַאלְט אַרָאפּ

אִין אַ טִיפְן גְרוּבּ אוּן עֶס פַאלְן אַרוֹיף אוֹיף אִים שְׁטֵיינֶער; אֵיינֶער הֶרֶג, הַרְגֶ׳עט מֶען אִים רַחְמָנָא לִצְלָן; וַוייל דִי וֶועלְט אִיז נִישְׁט הֶפְקֵר.

ב.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט אַ מוֹרָא׳דִיגֶער דִיבּוּר (חַיֵי מוֹהֲרַ״ן סִימָן תקה): וֶוען מֶען זָאל אִיבֶּערְדְרֵייעֶן אַ מֶענְטְשׁ, דָאס הֵייסְט מֶען זָאל אִים וַוייזְן זַיין פְּנִימִיוּת וָואס אִיז דָא אִין אִים, וָואלְט מֶען גֶעזֶעהְן וִוי אִין יֶעדֶען עֶקְסְטֶערְן אָדֶער פוּן אִים אִיז תָּלוּי אָן אַ שִׁיעוּר וֶועלְטְן.

אוֹיךְ הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַמָאל גֶעזָאגְט (שָׁם סִימָן תקד): וָואס אִיז טַייטְשׁ! אַ אִיד מַאכְט אַזוֹי מִיט דִי הַאנְט, וֶוערְט אַזוֹי אִין דִי עוֹלָמוֹת, מַאכְט עֶר אַזוֹי מִיט דִי הַאנְט וֶוערְט אַזוֹי אִין דִי עוֹלָמוֹת.

דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ בְּרֶענְגְט (לִקוּטֵי אֲמָרִים תַּנְיָא, קוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן, דַף קס): מֶען זֶעהְט דִי וואוּנְדֶער אוּן דָאס גְרוֹיסְקֵייט פוּן בַּאשֶׁעפֶער, וִוי אַזוֹי אַלֶע הַשְׁפָּעוֹת פוּן אַלֶע עוֹלָמוֹת וְכוּ׳ וֶוענְדְט זִיךְ אִין אֵיין

קְלֵיינִיקַייט פוּן אַ מִצְוָה וָואס אַ אִיד טוּט דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט, וַוייל יֶעדֶע מִצְוָה אִיז אוֹיסְגֶערֶעכֶענְט פּוּנְקְטְלִיךְ וִוי אַזוֹי מֶען דַארְף דָאס מְקַיֵים זַיין, אוּן אוֹיבּ מֶען אִיז נָאר מְשַׁנֶה אַפִילוּ אֵיין קְלֵיינִיקַייט, אִיז דָאס שׁוֹין פָּסוּל, לְמָשָׁל אַ קָרְבָּן דַארְף מֶען שְׁפְּרִיצְן דִי בְּלוּט מִיט דִי רֶעכְטֶע הַאנְט, אוּן אוֹיבּ הָאט מֶען דָאס גֶעטוּהְן מִיט דִי לִינְקֶע הַאנְט אִיז דָאס שׁוֹין פָּסוּל, אָדֶער לְמָשָׁל תְּפִלִין אַז מֶען הָאט דָאס גֶעמַאכְט אֵיין טְרָאפּ אַנְדֶערְשׁ וִוי מֶען דַארְף, וֶוערְט עֶס שׁוֹין נִישְׁט אָנְגֶענוּמֶען. פוּן דֶעם זֶעהְט מֶען וִוי מוֹרָא׳דִיג חָשׁוּב עֶס אִיז אִין הִימְל יֶעדֶע קְלֵיינִיגְקַייט וָואס אַ מֶענְטְשׁ טוּט דָא אוֹיף דִי וֶועלְט.

וֶועגְן דֶעם, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זָאל וִויסְן וִוי וַוייט עֶר אִיז בַּאהָאפְטְן צוּ אַלֶע וֶועלְטְן וָואלְט עֶר זִיךְ מוֹרָא׳דִיג מְחַזֵק גֶעוֶוען, אוּן עֶר וָואלְט נִישְׁט גֶעוֶוען אַזוֹי צוּבְּרָאכְן, אוּן זִיךְ נִישְׁט אַרוּמְגֶעדְרֵייט מִיט אַזַא יִאוּשׁ אוּן דִיפְּרֶעסְיֶע, וָואס דָאס קוּמְט וַוייל עֶר הָאט נִישְׁט קַיין זֶעלְבְּסְט זִיכֶערְקֵייט [סֶעלְף קַאנְפִידֶענְץ], עֶר גְלֵייבְּט נִישְׁט אִין זִיךְ.

און פוּן דֶעם קוּמְט נָאכְדֶעם אַרוֹיס אַז מֶען קֶען זִיך נִישְׁט פַארְטְרָאגְן מִיט קַיין מֶענְטְשְׁן, מֶען זִיצְט עֶקְסְטֶער, און מֶען וִויל נִישְׁט זַיין צוּזַאמֶען מִיט מֶענְטְשְׁן, און דָאס מֶערְסְטֶע קְלַאפְּט עֶס אוֹיס אִין שְׁטוּבּ, אַז מֶען הָאט נִישְׁט קַיין שָׁלוֹם בַּיִת רַחְמָנָא לִצְלָן, און דָאס אַלֶעס קוּמְט נָאר פוּן אֵיין זַאךְ, וָואס דָאס אִיז דִי עֶרְגְסְטֶע זַאךְ: אַ מֶענְטְשׁ הָאט זִיךְ נִישְׁט לִיבּ! בְּמֵילָא קֶען עֶר זִיך נִישְׁט פַארְטְרָאגְן מִיט דִי וַוייבּ, מִיט חֲבֵרִים וְכוּ׳, און אַלֶעמָאל אִיז יֶענֶער שׁוּלְדִיג.

דָאס אִיז דֶער גַאנְצֶער יֵצֶר הָרַע: עֶר אִיז מְיַיצֵר דִי רַע – עֶר בַּאשַׁאפְט שְׁלֶעכְטְס. דָאס הֵייסְט, עֶר רֶעדְט אַיין דֶעם מֶענְטְשׁ: בִּיסְט גָארְנִישְׁט מִיט גָארְנִישְׁט! און ווִידֶער דִי יֵצֶר טוֹב אִיז מְיַיצֵר דֶעם טוֹב: בִּיסְט יָא גוּט! בִּיסְט יָא וֶוערְד! דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף דִיךְ יָא!

דֶערְפַאר דִי אַלֶע וָואס זֶענֶען ׳מְלַמְדִים׳ און ׳מְחַנְכִים׳ [סַיי פַאר קִינְדֶער אִין חֵדֶר, סַיי פַאר בָּחוּרִים, סַיי פַאר חֲתַנִים, סַיי פַאר יוּנְגֶעלַייט], דַארְפְן גוּט ווִיסְן דִי וִויכְטִיגְקֵייט פוּן אַריינְבְּרֶענְגֶען אִין דִי תַּלְמִידִים: דוּ בִּיסְט

יָא! דוּ קֶענְסְט יָא! דוּ טוֹיגְסְט יָא! דוּ וֶועסְט קֶענֶען! אוּן דוּ וֶועסְט מַצְלִיחַ זַיין.

דָאס אִיז מְרוּמָז אִין דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס וֶוערְטֶער (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן רפב): **אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ שְׁטֶענְדִיג דַן זַיין לְכַף זְכוּת, אוּן טְרֶעפְן בַּיי זִיךְ אַ נְקוּדָה טוֹבָה**, וַוייל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ קֶען טְרֶעפְן בַּיי זִיךְ עֶפֶּעס גוּטְס, נָאכְדֶעם דַארְף מֶען יֶענֶעם אוֹיךְ דַן זַיין **לְכַף זְכוּת**; אוּן דָאס אִיז בֶּאֱמֶת גֶעבִּינְדְן אֵיינְס אִינֶעם אַנְדֶערְן, אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ אִיז זִיךְ דַן **לְכַף זְכוּת**, וֶועט עֶר יֶענֶעם אוֹיךְ דַן זַיין **לְכַף זְכוּת**.

דִי גְמָרָא בְּרֶענְגְט (שַׁבָּת קכז ע״ב), דָאס גְרוֹיסְקֵייט פוּן דַן זַיין אַ צְוֵוייטְן **לְכַף זְכוּת**, אַפִילוּ וֶוען מֶען זֶעהְט זַאכְן וָואס קוּקְט אוֹיס אוּמְרִיכְטִיג, פַארְצֵיילְט דִי גְמָרָא: אַ תַּנָא הָאט זִיךְ אַמָאל גֶעדַארְפְט גֵיין טְרֶעפְן מִיט אַ קֶענִיגְן, מְבַטֵל צוּ זַיין אַ גְזֵירָה, פַאר עֶר אִיז אַרַיין צוּ אִיר הָאט עֶר אוֹיסְגֶעטוּהְן דִי תְּפִילִין, [דֶעמָאלְס אִיז מֶען גֶעגַאנְגֶען אַגַאנְצְן טָאג מִיט דִי תְּפִילִין], וֶוען עֶר אִיז אַרַיין הָאט עֶר צוּגֶעמַאכְט דִי טִיר, וֶוען עֶר אִיז אַרוֹיס גֶעקוּמֶען, אִיז עֶר

זִיךְ גֶעגַאנְגֶען טוֹבֵל׳ן אִין מִקְוָה, נָאכְדֶעם הָאט עֶר פָארְגֶעלֶערְנְט פַאר דִי תַּלְמִידִים.

הָאט עֶר זֵיי גֶעפְרֶעגְט: וָואס הָאט אִיר גֶעטְרַאכְט וֶוען אִיךְ הָאבּ אוֹיסְגֶעטוּהְן דִי תְּפִילִין? אַז עֶס אִיז אַ טָמֵא׳נֶע פְּלַאץ; אוּן וֶוען אִיךְ הָאבּ פַארְמַאכְט דִי טִיר? אַז דֶער רֶבִּי הָאט גֶעהַאט אַ סוֹד צוּ רֶעדְן וָואס קֵיינֶער טָאר נִישְׁט וִויסְן; אוּן פַארְוָואס בִּין אִיךְ גֶעגַאנְגֶען אִין מִקְוָה? וַוייל אֶפְשָׁר וֶוען זִי הָאט גֶערֶעדְט אִיז גֶעפַאלְן אוֹיפְן רֶבִּי׳ן שְׁפַּייעֶכְץ. הָאט עֶר גֶעזָאגְט: אִיךְ שְׁוֶוער, אַז אַזוֹי אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען! אוּן אַזוֹי וִוי אִיר הָאט מִיר דַן גֶעוֶוען לְכַף זְכוּת, זָאל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער עֶנְק אוֹיךְ דַן זַיין לְכַף זְכוּת.

אָבֶּער אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ אִיז צוּבְּרָאכְן אוּן דֶערְבִּיטֶערְט אוּן הָאט זִיךְ אַלֵיין פַּיינְט, הָאט עֶר נָאכְדֶעם יֶענֶעם אוֹיךְ פַּיינְט, אוּן עֶר פְּרוּבִּירְט אַרוֹיף צוּ וַוארְפְן זַיין בִּיטֶערְנִישׁ אוֹיף אַנְדֶערֶע, אוּן קֵיינֶער אִיז נִישְׁט אִינְטֶערֶעסִירְט דֶערוֹיף, וַוייל יֶעדֶער הָאט זִיךְ שׁוֹין נֶעבֶּעךְ זַיין אֵייגֶענֶע פֶּעקְל צָרוֹת, אוּן עֶר דַארְף נִישְׁט יֶענֶעמְס פֶּעקְל אוֹיךְ אוֹיפְן קָאפּ, מְמֵילָא וִויל קֵיינֶער נִישְׁט הָאבְּן מִיט אִים

צוּטוּהְן, אָבֶּער אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז שְׁטַארְק מִיט זִיךְ, קֶען עֶר נָאכְדֶעם מַשְׁפִּיעַ זַיין פַאר אַן אַנְדֶערְן אוֹיךְ, דֶערְפַאר דַארְף זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ צוּגֶעוואוֹינֶען נָאר מְחַזֵק צוּ זַיין אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן.

וֶועגְן דֶעם גְלַייךְ נָאךְ פַּרְשַׁת יִתְרוֹ, ווִי דִי אִידְן הָאבְּן מְקַבֵּל גֶעוֶועןן דִי תּוֹרָה, הֵייבְּט זִיךְ תֵּיכֶף אָן פַּרְשַׁת מִשְׁפָּטִים, וָואס אִיז פִיל מִיט הֲלָכוֹת פוּן 'בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ', וַוייל דָאס אִיז דֶער עִיקָר פוּן דִי תּוֹרָה, אַז מֶען זָאל שְׁטֶענְדִיג אַרוֹיסְהֶעלְפְן אַ צְוֵוייטְן, אוּן נִישְׁט חָלִילָה טְשֶׁעפֶּענֶען אָדֶער וֵויי טוּהְן אַ צְוֵוייטְן. לֵיידֶער אִיז דָא נֶעבֶּעךְ מֶענְטְשְׁן וָואס לַיידְן פוּן אַ קְרֶענְק, אַז זֵיי מוּזְן מְצַעֵר זַיין יֶענֶעם, וָואס פוּן אַזַאלֶעכֶע מֶענְטְשְׁן דַארְף מֶען זִיךְ זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן.

עֶס אִיז אַמָאל גֶעקוּמֶען אַ מֶענְטְשׁ בַּיי אוּנְז אִין שׁוּהְל, וָואס אִיז נָאר גֶעוֶועןן פַארְנוּמֶען צוּ שָׁאקְלֶען יֶעדְן אֵיינֶעם, אוּן שְׁרֵייעֶן אַז זֵיי זָאלְן עֶנְטְפֶערְן הוֹיעֶךְ: אָמֵן! אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּה! [וָואס וֵוייסְטוּ וָואס אוֹיף יֶענֶעם גֵייט דוּרְךְ, עֶר הָאט זִיךְ עֶנְדְלִיךְ אַרַיינְגֶעכַאפְּט אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אוּן

זִיצְט רוּאִיג אוּן שְׁטִיל אִין זַיין ווִינְקֶל, לָאז אִים מְנוּחָה], אוּן עֶס הָאט זִיךְ גֶעקֶענְט דַאכְטְן וָואסְפַּארַא צַדִיק עֶר אִיז, הַיינְט זִיצְט עֶר אִין תְּפִיסָה, וַוייל עֶר הָאט רַחְמָנָא לִצְלָן קַאלְיֶע גֶעמַאכְט אַפָּאר קִינְדֶער. וַוייל פוּן דִי אַלֶע וָואס זֶענֶען צוּ פְּרוּם דַארְף מֶען זִיךְ זַייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן.

עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט אַ מַעֲשֶׂה (עַיֵין קַב הַיָשָׁר פֶּרֶק נב): עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ טַאטֶע וָואס הָאט גֶעלָאזְט צַוָואָה פַאר זַיין זוּהְן: פוּן דִי גָאר פְרוּמֶע זָאלְסְטוּ דִיךְ זַייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן. וַיְהִי הַיוֹם דֶער זוּהְן הָאט גֶעהַאט גֶעלְט אוּן עֶר הָאט גֶעוָואלְט גֵיין מַאכְן דֶערְמִיט בִּיזְנֶעס אִין אַ אַנְדֶערֶע מְדִינָה, הָאט זִיךְ צוּגֶעטְשֶׁעפֶּעט צוּ אִים אַ מֶענְטְשׁ אוּן עֶר זָאגְט אִים: אִיךְ הֶער אַז דוּ הָאסְט גֶעלְט, אִיךְ הָאבּ אוֹיךְ גֶעלְט, לָאמִיר מַאכְן אַ 'שׁוּתְּפוּת' אוּן פָארְן אִינְאֵיינֶעם, וְכַךְ הֲוָה זֵיי הָאבְּן גֶעמַאכְט דֶעם שׁוּתְּפוּת.

אַזוֹי גֵייעֶנְדִיג צוּם שִׁיף זֶעהְט עֶר ווִי דֶער שׁוּתָּף גֵייט עֶפֶּעס נִישְׁט גְרָאד, אוּן עֶר שְׁפְּרִינְגְט אַהֶער אוּן אַהִין, פְרֶעגְט עֶר אִים: וָואס גֵייט פָאר, וָואס טַאנְצְטוּ דָארְט?! זָאגְט עֶר אִים: דוּ זֶעהְסְט נִישְׁט?! דִי גַאנְצֶע עֶרְד אִיז פִיהְל

מִיט מוּרִישְׁקֶעס! אִיךְ ווִיל זֵיי נִישְׁט חָלִילָה אָנְטְרֶעטְן אוּן הַרְגֶ׳ענֶען. אִיז אִים דֶעמָאלְס אַרַיינְגֶעקוּמֶען אִין קָאפּ דָאס וָואס זַיין טַאטֶע הָאט אִים אָנְגֶעזָאגְט: פוּן דִי גָאר פְּרוּמֶע זָאלְסְטוּ דִיךְ זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן!

זָאגְט עֶר פַארְן שׁוּתָּף: אִיךְ הָאבּ בַּאקוּמֶען בּוֹיךְ וֵוייטָאג, אוֹיךְ מַיין פוּס טוּט מִיר זֵייעֶר וֵויי, אִיךְ קֶען נִישְׁט פָארְן יֶעצְט. וואוּנְדֶערְט זִיךְ יֶענֶער: מֶען וֶועט דָאךְ מַאכְן אַסַאךְ גֶעלְט?! אָבֶער עֶר הָאט אִים גֶעזָאגְט קְלָאר אַז עֶר קֶען נִישְׁט פָארְן, אוּן אַזוֹי הָאט עֶר זִיךְ פוּן אִים אָפְּגֶעטְשֶׁעפֶּעט. נָאךְ אַ לַאנְגֶע צַייט אִיז עֶר גֶעוָוּאר גֶעוָוארְן אַז דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אַ פְּרֶעכֶער גַנָב אוּן עֶר הָאט שׁוֹין נֶעבֶּעךְ בַּא׳גַנְבֶ׳עט מֶענְטְשְׁן.

וֶועגְן דֶעם דַארְף מֶען זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן נִישְׁט צוּ זַיין קַיין חַיָה אוּן אַ פֶּרֶא אָדָם, אוּן דָאס נָאךְ מַלְבִּישׁ זַיין מִיט קַנָאוּת, מִיר הָאבְּן גֶעלֶערְנְט פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן דֶעם יְסוֹד: נָאר מְחַזֵק צוּ זַיין אוּן הֶעלְפְן אַ צְוֵוייטְן.

ג.

אַזוֹי וִוי מִיר שְׁטֵייעֶן יֶעצְט בַּיים סוֹף פוּן דִי שׁוֹבָבִי"ם טֶעג, אוּן דֶעם שַׁבָּת וֶועט מֶען לֵיינֶען פַּרְשַׁת שְׁקָלִים וָואס עֶנְדִיגְט זִיךְ מִיטְן פָּסוּק (שְׁמוֹת ל, טז): **לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם**, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אוּנְז מוֹחֵל אוֹיף אַלֶע עֲבֵירוֹת. אִיז יֶעצְט דִי רִיכְטִיגֶע צַייט נִתְעוֹרֵר צוּ וֶוערְן צוּ תְּשׁוּבָה אוּן חֲרָטָה, אוּן זִיךְ פָארְנֶעמֶען אַז פוּן הַיינְט אָן וֶועט מֶען שׁוֹין אַכְטוּנְג גֶעבְּן צוּ זַיין וואוֹיל אוּן עֶרְלִיךְ.

דֶערְפַאר דַארְפְן מִיר זִיךְ זֵייעֶר פְרֵייעֶן אַז דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים הָאט רַחְמָנוּת גֶעהַאט אוֹיף אוּנְז, אוּן אוּנְז גֶעגֶעבְּן דִי פֶערְצִיג טֶעג פוּן שׁוֹבָבִי"ם, וָואס אִיז זֵייעֶר מְסוּגָל תְּשׁוּבָה צוּ טוּהְן אוֹיף דֶעם בִּיטֶערְן חֵטְא פוּן **פְּגַם הַבְּרִית**, אוּן **הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָלָה**, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער אֲרִיזַ"ל זָאגְט (שַׁעַר הַכַּוָונוֹת פֶּסַח, דְרוּשׁ א): אִין דִי הוּנְדֶערְט אוּן דְרַייסִיג יָאר וֶוען **אָדָם הָרִאשׁוֹן** הָאט זִיךְ רַחְמָנָא לִצְלָן אָפְּגֶעשֵׁיידְט, אִיז אַרוֹיס גֶעקוּמֶען פוּן אִים **זֶרַע לְבַטָלָה**, וָואס פוּן דֶעם הָאט עֶר גֶעבֶּעךְ בַּאשַׁאפְן דִי אַלֶע רוּחוֹת אוּן שֵׁדִים וְכוּ', אוּן דִי אַלֶע נְשָׁמוֹת הָאבְּן גֶעמוּזְט נָאכְדֶעם

מְגוּלְגָל וֶוערְן אוּן אַרָאפּ קוּמֶען אִין מִצְרַיִם, אוּן זִיךְ אוֹיסְמוּטְשֶׁענֶען אוּן אוֹיסְלַייטֶערְן, בִּיז מֶען אִיז עֶנְדְלִיךְ אַרוֹיס גֶעגַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם, אוּן גֶעקוּמֶען צוּ 'קַבָּלַת הַתּוֹרָה', וָואס דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי עִיקָר תַּכְלִית פוּן יְצִיאַת מִצְרַיִם, מְקַבֵּל צוּ זַיין דִי תּוֹרָה אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (שְׁמוֹת ג, יב).

דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט פַאר רֶבִּי נָתָן (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ש): יֶעדֶע זַאךְ וָואס דוּ זֶעהְסְט דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט, אִיז נָאר וֶועגְן דִי בְּחִירָה אוּן נִסָיוֹן. דֶערְפַאר אַז מֶען נֶעמְט זִיךְ יֶעצְט פָאר: אִיךְ וֶועל שׁוֹין נִישְׁט מֶער קוּקְן אוּן אַרַיין קְרִיכְן אִין דִי אַלֶע שְׁמוּץ וְכוּ'. דֶעמָאלְס וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער מוֹחֵל זַיין אוֹיף אַלֶעם.

וַוייל בֶּאֱמֶת אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט רַחְמָנָא לִצְלָן פּוֹגֵם גֶעוֶוען בַּבְּרִית אוּן מוֹצִיא גֶעוֶוען זֶרַע לְבַטָלָה קוּמְט אִים מִיתָה (נִדָּה יג ע"א), אוּן פַארְוָואס טַאקֶע אִיז דָאס אַזוֹי הַארְבּ? נָאר אַז מֶען קוּקְט מִיט אַ פַארְגְרֶעסֶערוּנְג גְלָאז אוֹיף אַ טִיפּוֹת זֶרַע, קֶען מֶען זֶעהְן דָארְט אַ קָאפּ, הֶענְט, אוּן פִיס (סֵפֶר הַבְּרִית מַאֲמַר טז, פֶּרֶק ג), וַוייל פוּן יֶעדֶע טִיפָּה

קֶען בַּאשַׁאפְן וֶוערְן אַ קִינְד. יֶעצְט שְׁטֶעל זִיךְ פָּאר אַז דוּ הַרְגֶ'עסְט אֵיינֶעם רַחְמָנָא לִצְלָן, בִּיסְטוּ דָאךְ אַ רוֹצֵחַ! אוּן אוֹיבּ הָאסְטוּ גֶע'הַרְגֶ'עט דַיין אֵייגְן קִינְד, בִּיסְטוּ דָאךְ אַ מְשׁוּנָה'דִיגֶע רוֹצֵחַ! וֶוער רֶעדְט נָאךְ אוֹיבּ צְוֵויי אָדֶער צֶען קִינְדֶער, בִּיסְטוּ דָאךְ אַ מַאסְן מֶערְדֶער! דָאס אִיז 'חֲטאוֹת נְעוּרִים'.

אִיז גֶעקוּמֶען דֶער אֲרִ"י הַקָדוֹשׁ (שַׁעַר רוּחַ הַקוֹדֶשׁ תִּקוּן כז, דַף כג), אוּן אַרוֹיסְגֶעגֶעבְּן אַ תִּיקוּן אַז פַאר יֶעדֶע הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָלָה זָאל מֶען פַּאסְטְן פִיר אוּן אַכְצִיג [פ"ד] תַּעֲנִיתִים. וֶוער הָאט דֶען כֹּחַ אַזוֹיפִיל צוּ פַּאסְטְן? וָואס דָאס אִיז נָאר פַאר אֵיינְמָאל פְּגַם הַבְּרִית, אוּן אוֹיבּ אֵיינֶער הָאט צֶען מָאל גֶעזִינְדִיגְט מִיט דֶעם, דַארְף עֶר שׁוֹין פַּאסְטְן אַכְט הוּנְדֶערְט אוּן פֶערְצִיג (840) מָאל, אוּן אוֹיבּ הוּנְדֶערְט מָאל, דַארְף עֶר שׁוֹין פַּאסְטְן אַכְט טוֹיזֶענְט אוּן פִיר הוּנְדֶערְט תַּעֲנִיתִים, וֶוער רֶעדְט נָאךְ נָאכְמֶער, וָואס אִיז לֵיידֶער זֵייעֶר שָׁכִיחַ הַיינְט.

עֶס שְׁטֵייט (רֵאשִׁית חָכְמָה, שַׁעַר הַתְּשׁוּבָה פֶּרֶק ג): הַיינְט אִיז נִישְׁט דָא קַיין אֵיין בָּחוּר וָואס זָאל זַיין רֵיין פוּן דֶעם

חֵטְא; דָאס הָאט עֶר גֶעזָאגְט נָאךְ פַאר פִיר הוּנְדֶערְט יָאר צוּרִיק, אִין דִי שְטָאט צְפַת, וָואס דֶעמָאלְס אִיז גֶעוֶוען דִי שֶׁענְסְטֶע דוֹר בַּיי אִידְן זַייט חוּרְבָּן בֵּית הַמִקְדָשׁ וִוי בַּאווּאוּסְט, אוּן אַפִילוּ לְהַבְדִיל דִי אַרַאבִּישֶׁע פְרוֹיעֶן זֶענֶען גֶעוֶוען אָנְגֶעטוּהְן פִיל מִיט שְׁמַאטֶעס אוּן פַארְדֶעקְט דָאס פָּנִים, אַז קוֹים דִי אוֹיגְן הָאט מֶען אַרוֹיסְגֶעזֶעהְן, וָואס זָאל מֶען שׁוֹין זָאגְן הַיינְט וֶוען דִי גוֹיִם הָאבְּן פוּן זִיךְ אַרָאפְּגֶענוּמֶען יֶעדֶעס טְרָאפֶּעלֶע בוּשָׁה אוּן דְרֵייעֶן זִיךְ אַרוּם וִוי דִי חַיוֹת אִין וַואלְד.

נָאכְדֶעם דְרֵייעֶן זִיךְ יוּנְג אוּן אַלְט לֵיידֶער אַרוּם מִיט אַ סֶעלְפָאוֹן וָואס הָאט אִינְטֶערְנֶעט בַּיי זִיךְ אִין טַאשׁ, וָואס מֶען קֶען דָארְט זֶעהְן אַלֶע שְׁמוּץ רַחְמָנָא לִצְלָן, אַפִילוּ אֵיינֶער וָואס מֵיינְט אַז עֶר הָאט אַלֶעס בִּקְדוּשָׁה, הָאט עֶר אוֹיךְ פַארְשִׁידֶענֶע בִּילְדֶער וָואס דֶער חַבֶר הָאט אִים נָאר אַרֵיינְגֶעשִׁיקְט פוּן זִיךְ אוּן זַיין וַוייבּ אוּן דָאס גְלַייכְן, וָואס דָאס וַוייזְט וִוי פַארְדָארְבְּן מֶען אִיז, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל אָפְּהִיטְן. אוֹיבּ אַזוֹי וִוי אִיז בִּכְלַל אַפִילוּ מֶעגְלִיךְ אִינֶעם גַאנְצֶען לֶעבְּן אַזוֹיפִיל צוּ פַאסְטְן ?!

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט: אַפִילוּ אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל בְּמֶשֶׁךְ דִי זִיבֶּעצִיג יָאר הָאבְּן נָאר אֵיין הִרְהוּר רַע וֵויינִיגֶער, הָאט זִיךְ שׁוֹין אַלֶעס גֶעלוֹינְט; וַוייל יֶעדֶע אֵיינְצִיגֶע הִרְהוּר אִיז מוֹרָא׳דִיג פּוֹגֵם רַחְמָנָא לִצְלָן (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן קיד).

אוּן וֶוער קֶען זָאגְן אַז עֶר אִיז רֵיין פוּן אַ הִרְהוּר רַע, אוּן נִישְׁט נָאר אֵיין הִרְהוּר רַע, נָאר רַחְמָנָא לִצְלָן אַ גַאנְצְן טָאג הַאלְט עֶר אִין אֵיין טְרַאכְטְן פוּן שְׁמוּץ, אוּן חַזַ״ל זָאגְן (עֲבוֹדָה זָרָה כ ע״ב): **הַמְהַרְהֵר בְּיוֹם בָּא לִידֵי טוּמְאָה בַּלַּיְלָה** – אַז מֶען טְרַאכְט פוּן שְׁמוּץ וֶוערְט מֶען נָאכְדֶעם נִכְשָׁל בַּיינַאכְט רַחְמָנָא לִצְלָן.

קוּמְט דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי אוּן זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן ע״א): כָאטְשִׁיג דֶער זֹהַר הַקָדוֹשׁ זָאגְט (וַיְחִי רי״ט ע״ב), אָז אוֹיף דֶעם חֵטְא נִיצְט נִישְׁט קַיין תְּשׁוּבָה, זָאג אִיךְ: אַז קֵיינֶער פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט פְּשַׁט אִין דֶעם זֹהַר, אוּן בֶּאֱמֶת נִיצְט יָא תְּשׁוּבָה, אוּן אַפִילוּ אוֹיבּ מֶען הָאט גָאר אַסַאךְ גֶעזִינְדִיגְט מִיט דֶעם חֵטְא קֶען מֶען אַלֶעס פַארֶעכְטְן, דֶער עִיקָר מֶען זָאל זִיךְ פַאר נֶעמֶען דָאס מֶער נִישְׁט צוּ טוּהְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (הַלָכוֹת תְּפִלִין, הַלָכָה ד, אוֹת ד): וְוי אַזוֹי קֶען דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי קְרִיגְן אוֹיפְן זֹהַר?! אִיז עֶר דָאס מַסְבִּיר: וְוִיבַּאלְד דֶער מֶענְטְשׁ הָאט נֶעבֶּעךְ גֶעזִינְדִיגְט מִיט דֶעם בִּיטֶערְן חֵטְא, אִיז עֶר בֶּאֱמֶת נִישְׁט רָאוּי עֶר זָאל קֶענֶען תְּשׁוּבָה טוּהְן, אָבֶער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דָאךְ זֵייעֶר לִיבּ יֶעדְן אִיד, און עֶר וְוִיל אַז עֶר זָאל הָאבְּן אַלֶעס גוּטְס, וַוארְט עֶר נָאר אַז עֶר זָאל שׁוֹין תְּשׁוּבָה טוּהְן, דֶערְפַאר מוּז עֶר לָאזְן אַ נִסָיוֹן פַאר דֶעם מֶענְטְשׁ, עֶר זָאל הֶערְן מַחְלוֹקֶת אוֹיף דִי אֱמֶת׳דִיגֶע צַדִיקִים וָואס זֵיי קֶענֶען אִים פַארֶעכְטְן, אוֹיף אַזוֹי וַוייט אַז אַפִילוּ דֶער זֹהַר הַקָדוֹשׁ זָאל אוֹיף אִים זָאגְן: עֶס הֶעלְפְט שׁוֹין נִישְׁט קַיין תְּשׁוּבָה. ״אָבֶער אוֹיבּ הָאט עֶר דָאךְ רַחְמָנוּת אוֹיף זִיךְ, און מַאכְט זִיךְ אַ חֶשְׁבּוֹן: וָואס וֶועט דָאךְ זַיין מִיט מִיר! אִיךְ וְוִיל דָאךְ תְּשׁוּבָה טוּהְן! און דָא אִיז דָא אַזַא צַדִיק וָואס נֶעמְט זִיךְ אוּנְטֶער מִיר צוּ פַארֶעכְטְן, קוּקְט עֶר שׁוֹין נִישְׁט אוֹיף קַיין שׁוּם מְנִיעָה און אוֹיף קַיין שׁוּם מַחְלוֹקֶת, און פַארְשְׁטֵייט זִיךְ עֶר וֶועט זִיכֶער הָאבְּן אַ תִּקוּן, וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז מָלֵא

רַחְמִים, אוּן אוֹיף אַלֶעם הֶעלְפְט תְּשׁוּבָה״ (עַיֵין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן ה).

וֶועגְן דֶעם אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה אוּן עֶר רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער, זֶעהְט עֶר זִיךְ אִין שְׁפִּיגֶעל וִוי אַזוֹי עֶר קוּקְט אוֹיס, אוּן עֶר וֵוייסְט גוּט וֶוער עֶר אִיז, אוּן וָואס עֶר הָאט אָפְּגֶעטוּהְן רַחְמָנָא לִצְּלָן, כָּאטְשִׁיג קֵיינֶער וֵוייסְט גָארְנִישְׁט, אוּן אִינְדְרוֹיסְן זֶעהְט עֶר אוֹיס וִוי אַן אֵיידֶעלֶער חֲסִידִישֶׁ׳ער בָּחוּר אָדֶער יוּנְגֶערְמַאן, אָבֶער דֶער בַּאשֶׁעפֶער וֵוייסְט דָאךְ יָא, דֶער בַּאשֶׁעפֶער זֶעהְט אַלֶעס, מְמֵילָא דוּרְךְ דֶעם וָואס עֶר בַּאטְרַאכְט זִיךְ גוּט, אַזוֹי וִוי אִין אַ שְׁפִּיגֶעל, וָואס דָאס הֵייסְט ׳רְאִיָה׳, בַּאקוּמְט עֶר יִרְאַת שָׁמַיִם עֶר פַאנְגְט אָן מוֹרָא הָאבְּן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן וָואס דָאס אִיז דִי אוֹתִיּוֹת ׳יִרְאָה׳, אוּן עֶר אִיז שׁוֹין אַן אַנְדֶערֶער מֶענְטְשׁ.

עֶס אִיז גֶעוֶועזְן אַ גְרוֹיסֶער צַדִּיק דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי **זְאֵב וָואלְף** פוּן **טְשַׁארְנִי-אוֹסְטְרָאָה** **זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ**, [עֶר אִיז שְׁפֶּעטֶער גֶעפָארְן קַיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹיף אֵיין שִׁיף מִיטְן הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן וְכוּ׳, (עַיֵין בַּאֲרִיכוּת: שִׁבְחֵי הָרַ״ן נְסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וּפְעוּלַּת הַצַּדִּיק סִימָנִים רכ - רכא, וְעוֹד), עֶר הָאט דָארְט

גֶעוואוֹינְט אִין טְבֶרְיָה פוּנֶעף אוּן צְוָואנְצִיג יָאר, אוּן עֶר לִיגְט דָארְט צוּזַאמֶען מִיט אַלֶע גְרוֹיסֶע הֵיילִיגֶע צַדִיקִים, דִי תַּלְמִידִים פוּן בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָדוֹשׁ אוּן דֶעם מַגִיד זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וְוִי לְמָשָׁל: רֶבִּי נַחְמָן הָארִידֶענְקֶער (דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס זֵיידֶע), רֶבִּי יַעֲקֹב שִׁמְשׁוֹן מִשְׁפְּטִיוְוקֶע, רֶבִּי מֶענְדְל פְּרִימִישְׁלַאנֶער, רֶבִּי אַבְרָהָם קַאלִיסְקֶער, זְכוּתָם הַגָדוֹל תָּגֵן עָלֵינוּ].

אֵיינְמָאל קוּמְט צוּ אִים אַ אִיד אוּן זָאגְט אִים: רֶבִּי! אִיךְ הָאבּ אַ גְרוֹיסֶער פְּרָאבְּלֶעם! ׳וֶוען אִיךְ הֵייבּ אָן צוּ דַאוֶונֶען, אוּן אִיךְ דַארְף זָאגְן דֶעם שֵׁם הֲוָיָ״ה, הֵייבּ אִיךְ אָן אַזוֹי שְׁטַארְק צוּ צִיטֶערְן אַז אִיךְ קֶען עֶס נִישְׁט אַרִיבֶּערְטְרָאגְן׳. זָאגְט אִים רֶבִּי וָואלְף: דוּ וֵוייסְט וִויפִיל עֶרְלִיכֶע אִידְן גְלוּסְטְן אוּן הָארֶעוֶוען צוּ הָאבְּן אַזַא ׳יִרְאָה׳, אוּן דוּ ווִילְסְט דָאס אַוֶועקְוַוארְפְן?! זָאגְט עֶר: אָבֶּער רֶבִּי! אִיךְ קֶען דָאס נִישְׁט פַארְנֶעמֶען. הָאט עֶר מִיט אִים גֶערֶעדְט, אוּן אִים גֶעגֶעבְּן אַ עֵצָה דֶערוֹיף [עֶס שְׁטֵייט נִישְׁט וָואס].

נָאכְדֶעם הָאט עֶר אִים גֶעפְרֶעגְט: וִוי אַזוֹי הָאסְטוּ זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ דֶעם? זָאגְט עֶר: אִיךְ וֵוייס נִישְׁט. דֶער צַדִיק לָאזְט אִים אָבֶּער נִישְׁט אָפּ: דֶערְמַאן זִיךְ דָאךְ עֶפֶּעס אַ גוּטֶע זַאךְ וָואס דוּ הָאסְט אַמָאל גֶעטוּהְן?! [דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם מַאכְט שְׁטֶענְדִיג פַארְגֶעסְן פוּנֶעם מֶענְטְשׁ זַיינֶע מִצְוֹת אוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים]. עֶנְדְלִיךְ הָאט עֶר זִיךְ דֶערְמַאנְט, אוּן עֶר דֶערְצֵיילְט פַארְן רֶבִּי׳ן:

אַמָאל הָאט זִיךְ אַ פְרוֹי דֶערְטְרָאנְקֶען אִין יַם כִּנֶרֶת, בִּין אִיךְ גְלַייךְ אַרַיין גֶעטַאנְצְן אוּן אִיר אַרוֹיס גֶענוּמֶען אוּן גֶערַאטֶעוֶועט, [חַזַ״ל זָאגְן (סוֹטָה כא ע״ב): וָואס הֵייסְט אַ חָסִיד שׁוֹטֶה? אַז עֶר זֶעהְט אַ פְרוֹי דֶערְטְרֶענְקְט זִיךְ אוּן עֶר - וֶועגְן פְרוּמְקֵייט - רַאטֶעוֶועט אִיר נִישְׁט]. דִי פְרוֹי הָאט זִיךְ בַּאדַאנְקְט, גְלַייךְ הָאט דֶער יֵצֶר הָרַע אִים צוּגֶערֶעדְט צוּ טוּהְן מִיט אִיר אַן עֲבֵירָה רַחְמָנָא לִצְלָן, הָאט עֶר גֶעטְרַאכְט צוּ זִיךְ: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!** אִיךְ הָאבּ יֶעצְט זוֹכֶה גֶעוֶוען אוּן אִיר גֶערַאטֶעוֶועט, וָואס חַזַ״ל זָאגְן אוֹיף דֶעם (סַנְהֶדְרִין לז ע״א): **הַמַצִיל נֶפֶשׁ אַחַת מִיִשְׂרָאֵל כְּאִילוּ קִיֵים עוֹלָם מָלֵא.** אוּן יֶעצְט וֶועגְן דִי אֵיין יֵצֶר הָרַע וָואס רֶעדְט

מִיךְ צוּ צוּ זִינְדִיגְן, זָאל אִיךְ אַלֶעס פַארְלִירְן?! אוּן עֶר אִיז בַּייגֶעשְׁטַאנֶען דֶעם נִסָיוֹן אוּן עֶר הָאט דָאס נִישְׁט גֶעטוּהְן.

הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי וָואלְף גֶעזָאגְט: יֶעצְט פַארְשְׁטֵיי אִיךְ שׁוֹין, וָואס הָאט דִיר גֶעבְּרֶענְגְט זוֹכֶה צוּ זַיין צוּ אַזַא מַדְרֵיגָה.

ד.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קסט): אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ אִיז שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ, הִיט אִים דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים אַלֵיין אָפּ פוּן פְּגַם הַבְּרִית, וַוייל ׳פְּגַם הַבְּרִית׳ קוּמְט נָאר דוּרְךְ עַצְבוּת אוּן מָרָה שְׁחוֹרָה.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ דֶער עִיקָר אַרְבֶּעטְן אוֹיף שִׂמְחָה, כָאטְשִׁיג דָאס אִיז דִי שְׁוֶוערְסְטֶע עֲבוֹדָה, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן כד): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ זֵייעֶר צְוִוינְגֶען צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ, וַוייל דָאס אִיז דִי שְׁוֶוערְסְטֶע זַאךְ; מֶען זֶעהְט: אַ מֶענְטְשׁ קֶען פַאסְטְן אוּן מַאכְן אַלֶע סִיגוּפִים, לוֹיפְן אִין פֶעלְד אָדֶער אִין וַואלְד, זִיךְ קוֹילֶערְן צְווִישְׁן דֶערְנֶער, אָבֶּער זַיין

פְרֵיילִיךְ און כַאפְּן אַ טֶענְצְל אוֹיף אַ נִיגוּן, דָאס קֶען עֶר זַייעֶר שְׁוֶועֶר בַּאוַוייזְן.

עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָדוֹשׁ (תְּצַוֶּה קפ״ד ע״ב): **חֶדְוָה דְּבַר נַשׁ מָשִׁיךְ לְגַבֵּיהּ חֶדְוָה עִלָּאָה** – וֶוען אַ מֶענְטְשׁ פְרֵיידְט זִיךְ, צִיהְט עֶר אַרוֹיף אוֹיף זִיךְ נָאךְ אַ גְרֶעסֶערֶע שִׂמְחָה פוּן הִימְל; קוּמְט אוֹיס אַז שִׂמְחָה אִיז דִי עִיקָר קְדוּשָׁה פוּן אַ אִיד.

דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זֵייעֶר אַסַאךְ גֶערֶעדְט פוּן שִׂמְחָה, וָואס עֶר אַלֵיין אִיז דֶער בֶּן הַשִּׂמְחָה, [דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ'ס טַאטֶע הָאט גֶעהֵייסְן רֶבִּי שִׂמְחָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ], דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אִיז דָאס מְרַמֵז (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ב) און עֶר שְׁרַייבְּט מִיט דֶעם לָשׁוֹן: דֶער **צַדִיק** אִיז **'מְנַחֵם' הַכֹּל וּ'מְשַׂמֵחַ' הַכֹּל.**

וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט דִי תּוֹרָה אִיז גֶעוֶוען דִי אֵיינְצִיגְסְטֶע מָאל וָואס זַיין טַאטֶע זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אִיז גֶעוֶוען בַּיי אִים, עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ בַּאהַאלְטֶענֶע צַדִיק, מֶען הָאט אִים קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעזֶעהְן, און מֶען

הָאט נִישְׁט גֶעוואוּסְט פוּן אִים, דֶערְפַאר יֶעצְט וֶוען זַיין טַאטֶע אִיז גֶעוֶוען בַּיי אִים, הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי מְרַמֵז גֶעוֶוען זַיין נָאמֶען [נַחְמָן] און זַיין טַאטֶעס נָאמֶען [שִׂמְחָה], וָואס דָאס אִיז דֶער גַאנְצֶער עִנְיָן פוּנֶעם צַדִיק, אַז עֶר אִיז אוּנְז מְנַחֵם און מְשַׂמֵחַ.

וֶועגְן דֶעם, אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ וִויל וִויסְן צוּ זַיין **תְּשׁוּבָה** אִיז שׁוֹין **נִתְקַבֵּל** גֶעוָוארְן, זָאל עֶר קוּקְן אוֹיבּ עֶר אִיז שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ, אִיז דָאס אַ סִימָן אַז עֶר הָאט שׁוֹין תְּשׁוּבָה גֶעטוּהְן און עֶר אִיז נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער אוֹיבּ אִיז עֶר שְׁטֶענְדִיג צוּבְּרָאכְן, אִיז עֶר נָאךְ טִיף בַּיי דִי קְלִיפּוֹת און סִטְרָא אַחְרָא, און עֶר דַארְף תְּשׁוּבָה טוּהְן.

קוּמְט דֶער סַמֶ"ךְ מֶ"ם און עֶר רֶעדְט אַיין דֶעם מֶענְטְשׁ אַז עֶס אִיז אַ מִצְוָה צוּ זַיין צוּבְּרָאכְן, און אַז אִין הִימְל הָאט מֶען זֵייעֶר לִיבּ אַ '**לֵב נִשְׁבָּר**', עֶס שְׁטֵייט דָאךְ בְּפֵירוּשׁ (תְּהִלִים נא, יט): **לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה**. און עֶר כַאפְּט נִישְׁט אַז דֶער **יֵצֶר הָרַע** וִויל אִים יֶעצְט אַרַיין כַאפְּן אִין **עַצְבוּת**, נָאר עֶר פַארְשְׁטֶעלְט זִיךְ מִיט **מִצְווֹת** (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, הוֹדָאָה הֲלָכָה ו'; לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן א). **אַזוֹי** וְוִי

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב סִימָן כד): עֶס אִיז גְרִינְגֶער צוּ קוּמֶען פוּן אַ **לֵב נִשְׁבָּר** צוּ **מָרָה שְׁחוֹרָה**, וִוי פוּן **שִׂמְחָה** צוּ **הוֹלֵלוֹת**.

ווייל ווען אַ אִיד פְרֵיידְט זִיךְ מִיט דִי מִצְווֹת וָואס עֶר הָאט בָּרוּךְ הַשֵּׁם, וִוי לְמָשָׁל: בָּארְד אוּן פֵּיאוֹת, מְזוּזָה, תְּפִלִּין, צִיצִית וְכוּ׳, אִיז עֶר בַּיים בַּאשֶׁעפֶער. אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת שִׂמְחָה, סִימָן א): **כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם לֵאלֹקָיו**. וֶועגְן דֶעם דַארְף אַ מֶענְטְשׁ אַסַאךְ אַרְבֶּעטְן אוֹיף שִׂמְחָה, אוּן אַסַאךְ בֶּעטְן: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!** אִיךְ וִויל זַיין פְרֵיילִיךְ, הֶעלְף מִיר! אִיךְ זָאל קֶענֶען זַיין פְרֵיילִיךְ וְכוּ׳.

ה.

אוּן אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז פְרֵיילִיךְ, טְשֶׁעפֶּעט עֶר שׁוֹין נִישְׁט אַ צְוֵוייטְן, ווייל נָאר אַ פַארְבִּיטֶערְטֶער מֶענְטְשׁ וָואס עֶר הָאט נִישְׁט וָואס צוּ טוּהְן, נֶעמְט זִיךְ אוֹיף אַ צְוֵוייטְן וָואס אִיז שְׁוַואכֶער פוּן אִים, אָבֶער אֵיינֶער וָואס אִיז פְרֵיילִיךְ, וִויל אַז פַאר יֶעדֶעם זָאל אוֹיךְ גֵיין גוּט אוּן יֶעדֶער זָאל אוֹיךְ

<u>זַיין פְרֵיילִיךְ</u>, <u>וַוייל פַאר זִיךְ הָאט עֶר שׁוֹין גֶענוּג</u>, אַזוֹי וְוִי <u>חַזַ"ל זָאגְן</u> (אָבוֹת ד, א): **אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ.**

אוּן דָאס אִיז דֶער עִנְיָן פוּן **צְדָקָה** אוּן הֶעלְפְן יֶענֶעם. וְוִיבַּאלְד אִיךְ בִּין פְרֵיילִיךְ וְוִיל אִיךְ אַז אַ צְוֵוייטֶער זָאל אוֹיךְ זַיין פְרֵיילִיךְ. "וַוייל אַ פְרֵיילִיכֶער מֶענְטְשׁ קֶען נִישְׁט פַארְלַיידְן אַז יֶענֶער גֵייט אַרוּם מִיט אַן אַרָאפְּגֶעלָאזְטֶער נָאז", אָבֶער אַ פַארְבִּיטֶערְטֶער מֶענְטְשׁ אַלֶעס וָואס עֶר הָאט אִין זִיךְ, טְרֶעפְט עֶר בַּיי יֶענֶעם.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אִיז מְגַלֶה (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כד), אַ מוֹרָא'דִיגֶער גִילוּי אוֹיף דִי מַעֲשֶׂה (בְּכוֹרוֹת ח ע"ב): וֶוען רֶבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא אִיז גֶעוֶוען בַּיי דִי אַלְטֶע לַייט פוּן דִי שְׁטָאט אַתּוּנָא-גְרִיכְלַאנְד, [זֵיי הָאבְּן דֶעמָאלְטְס גֶעהֵייסְן דִי גְרֶעסְטֶע חֲכָמִים, אוּן זֵיי הָאבְּן אִים גֶעפְרֶעגְט פַארְשִׁידֶענֶע שְׁאֵלוֹת אוּן עֶר הָאט זֵיי גֶענְטְפֶערְט].

אֵיינְס פוּן זֵייעֶרֶע שְׁאֵלוֹת אִיז גֶעוֶוען: **[אֶמְצָעוּתָא דְעָלְמָא הֵיכָא]**, וואוּ אִיז דֶער מִיטְן פוּן דִי וֶועלְט? **[זַקְפָא לְאֶצְבָּעֲתֵהּ, אָמַר לְהוֹ הָכָא]**, הָאט עֶר אוֹיפְגֶעהוֹיבְּן זַיינֶע

פִינְגֶער אוּן עֶר הָאט זֵיי גֶעזָאגְט: דָא! [**אָמְרוּ לֵהּ, מִי יֵימַר? אָמַר אַיְתוּ אַשְׁלוּ וּמוֹשְׁחוּ**], הָאבְּן זֵיי אִים גֶעפְרֶעגְט: וֶוער זָאגְט דִיר דָאס? הָאט עֶר זֵיי גֶעזָאגְט: גֵייט בְּרֶענְגְט שְׁטְרִיק אוּן מֶעסְט דָאס אוֹיס.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיף דֶעם: אַ מֶענְטְשׁ דַארְף וִויסְן אַז וואוּ עֶר אִיז, דָארְט אִיז דֶער בַּאשֶׁעפֶער, מְמֵילָא אִיז דָארְט אִינְמִיטְן פוּן דֶער וֶועלְט. קוּמְט גְלַייךְ דִי סִטְרָא אַחְרָא אוּן פְרֶעגְט: מִי יֵימַר? דוּ בִּיסְט דֶען עֶפֶּעס וֶוערְט אַז דוּ זָאלְסְט זִיךְ קֶענֶען אַזוֹי אוֹיפְטוּהְן? דִי תֵּירוּץ אוֹיף דֶעם אִיז: **אַיְתוּ אַשְׁלוּ וּמוֹשְׁחוּ**, מֶען זָאל בְּרֶענְגְן שִׂמְחָה וֶועט מֶען זִיךְ דָאס אִיבֶּערְצַייגְן. דָאס הֵייסְט אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז מוֹרָא׳דִיג פְרֵיילִיךְ פַאנְגְט עֶר אָן אַנֶערְקֶענֶען אַז וואוּ עֶר זָאל נָאר זַיין, אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דָארְט, מְמֵילָא אִיז דָארְט דֶער מִיטְן פוּן דֶער וֶועלְט, אוּן אַלֶעס אִיז דָארְט. אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (סוּכָּה נג ע״א): **הִלֵּל הָאט גֶעזִינְגֶען בַּיי שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה: אִם אֲנִי כַּאן הַכֹּל כַּאן וְאִם אֵין אֲנִי כַּאן מִי כַּאן** - אוֹיבּ אִיךְ בִּין דָא, אִיז אַלֶעס דָא, אוּן אוֹיבּ אִיךְ בִּין נִישְׁט דָא וֶוער אִיז דֶען דָא?

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם, אַז כָאטְשִׁיג הִלֵל אִיז גֶעוֶוען דֶער גְרֶעסְטֶער עָנָיו, דָאךְ הָאט עֶר זִיךְ אַזוֹי מְחַיֶה גֶעוֶוען מִיט זַיינֶע מִצְווֹת, אַז עֶר הָאט שׁוֹין בִּכְלַל נִישְׁט גֶעקוּקְט אוֹיף אַ צְוַוייטְן, אוּן עֶר הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעדְרִיקְט: אַז וואו עֶר אִיז, דָארְט קוּמְט אַלֶעס פָּאר, וַוייל עֶר לֶעבְּט מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אִיבֶּערָאל.

דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אִיז אוֹיךְ מִיט יֶעדְן אִיד, אוֹיבּ פְרֵיידְט עֶר זִיךְ מִיט זַיינֶע מִצְווֹת, הָאט עֶר שׁוֹין מִיט קֵיינֶעם נִישְׁט צוּטוּהְן, אוּן עֶר וֵייסְט אַז וואו עֶר אִיז, דָארְט אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער.

ו.

וֶועגְן דֶעם אִיז חוֹדֶשׁ אֲדָר אַזַא פְרֵיילִיכֶע חוֹדֶשׁ, אַזוֹי וִוי חֲזַ״ל זָאגְן (תַּעֲנִית כ״ט ע״א): מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּין בְּשִׂמְחָה. וַוייל הָמָן [וָואס שְׁטַאמְט פוּן עֲמָלֵק, אַן אֵיינִיקְל פוּן עֵשָׂיו, וָואס דֶער שַׂר פוּן עֵשָׂיו אִיז דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם אַלֵיין], ווִיל נָאר מַכְשִׁיל זַיין מֶענְטְשְׁן מִיט פְּגַם הַבְּרִית, אוּן אַזוֹי אַרוּם חָלִילָה אָפְּמֶעקְן אִידִישֶׁע קִינְדֶער, אוּן זַיין

עִיקָר עֵצָה אוֹיף דֶעם אִיז אַרַיינְצוּבְּרֶענְגֶען טְרוֹיעֶרִיגְקֵייט אוּן צוּבְּרָאכְנְקֵייט אִין אַ מֶענְטְשׁ, וָואס פוּן דֶעם קוּמֶען אַלֶע צָרוֹת, מֶען פַארְפְּלָאנְטֶערְט זִיךְ אִין שְׁטוּבּ מִיט דִי וַוייבּ, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ מִיט מֶענְטְשְׁן.

וֶועגְן דֶעם הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אוּנְז גֶעגֶעבְּן דֶעם **חוֹדֶשׁ אֲדָר** – אַ חוֹדֶשׁ פוּן שִׂמְחָה, וַוייל אַזוֹי וִוי פַאר חוֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי וֶוען עֶס קוּמְט דֶער יוֹם הַדִין הָאט מֶען אוּנְז גֶעגֶעבְּן דֶעם חוֹדֶשׁ אֶלוּל תְּשׁוּבָה צוּ טוּהְן מִיִּרְאָה, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ וֵוייסְט נִישְׁט וָואס מֶען גֵייט אִים דַן זַיין, דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ פַאר חוֹדֶשׁ נִיסָן, וָואס דֶעמָאלְטְס אִיז דֶער חוֹדֶשׁ פוּן דִי גְאוּלָה, אַזוֹי וִוי חַזַ"ל זָאגְן (רֹאשׁ הַשָּׁנָה יא ע"א): **בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל**. הָאט מֶען אוּנְז גֶעגֶעבְּן אַ חוֹדֶשׁ פוּן שִׂמְחָה כְּדֵי אַז מִיר זָאלְן קֶענֶען תְּשׁוּבָה טוּהְן מֵאַהֲבָה מִיט לִיבְּשַׁאפְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן (עַיֵין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן מט), וַוייל אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז נָאר פְרֵיילִיךְ, דָאס אִיז תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה.

ז.

דָאס אִיז אוֹיךְ דֶער גַאנְצֶער עִנְיָן פוּן 'מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל' וָואס יֶעדֶער אֵיינְצִיגֶער מֶענְטְשׁ צוּ עֶר אִיז אָרֶעם צוּ רַייךְ הָאט גֶעדַארְפְט גֶעבְּן דַוְוקָא אַ הַאלְבֶּע שֶׁקֶל, צוּ וַוייזְן אַז אַלֵיינְס אִיז מֶען נָאר הַאלְבּ, מֶען מוּז אוֹיךְ הָאבְּן אַ צְוֵוייטְן אִיד (עַיֵין אַלְשִׁיךְ הַקָּדוֹשׁ שְׁמוֹת ל, יג; לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, שׁוּתְּפִים בְּקַרְקַע הֲלָכָה ה, אוֹת כה).

דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ גֵייט דָאס אַרוֹיף אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל חֲתוּנָה הָאבְּן וָואס פְרִיעֶר, וָואס דֶעמָאלְטְס וֶוערְט מֶען אַ גַאנְצֶער מֶענְטְשׁ, אָבֶּער ווילַאנְג מֶען אִיז אַ בָּחוּר אִיז מֶען אַ פְּלַג גוּף - הַאלְבֶּער גוּף (זֹהַר הַקָּדוֹשׁ וַיִקְרָא דַף פא). דֶערְפַאר דַארְף מֶען דִי עֶרְשְׁטֶע אוּן דִי וִויכְטִיגְסְטֶע זַאךְ, זִיךְ זָארְגְן אַז בָּחוּרִים אוּן מֵיידְלֶעךְ זָאלְן חֲתוּנָה הָאבְּן וָואס יוּנְגֶער, אוּן וֶוער עֶס הָאט נָאר אַן הַשְׁפָּעָה אוֹיף אַנְדֶערֶע זָאל טוּהְן אִין דֶעם, אוּן מְעוֹרֵר זַיין דֶערוֹיף, אוּן נָאר אַזוֹי קֶען מֶען רַאטֶעוֶועט דֶעם דוֹר, וַוייל אַז מֶען הָאט חֲתוּנָה הָאט מֶען כָּאטְשׁ פַּת בְּסַלּוֹ. ווידֶער זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ (קֹהֶלֶת ד, ט-י): טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד וְכוּ', כִּי אִם יִפֹּלוּ, הָאֶחָד יָקִים אֶת

חֲבֵרוֹ וְכוּ׳. אַז עֶס אִיז דָא צְוֵויי, קֶען זִיךְ אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן הֶעלְפְּן.

נָאכְדֶעם דַארְף זִיךְ אֵיין אִיד מִיטְן צְוֵוייטְן פַּארְטְרָאגְן, אוּן וִויסְן: אִיךְ בִּין נָאר אַ הַאלְבֶּער, אוּן דֶער אַנְדֶערֶער אִיד אִיז אַ הַאלְבֶּער, אוּן צוּזַאמֶען זֶענֶען מִיר אַ גַאנְצֶער אִיד.

וָואס אִיז אָבֶּער דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם? ס׳ זֶעכְצִיג, מ׳ פֶּערְצִיג; דָאס הֵייסְט עֶר מַאכְט דֶעם מֶענְטְשׁ טְרַאכְטְן: אִיךְ בִּין מֶער פוּן יֶענֶעם, יֶענֶער אִיז ׳פֶּערְצִיג׳ אוּן אִיךְ בִּין ׳זֶעכְצִיג׳. אָדֶער פַארְקֶערְט: יֶענֶער אִיז זֶעכְצִיג אוּן אִיךְ בִּין נָאר פֶּערְצִיג, אוּן אִיךְ בִּין גָארְנִישְׁט וֶוערְד.

וֶועגְן דֶעם זָאגְט דִי תּוֹרָה (שְׁמוֹת ל, טו): **הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה**, הַאלְט זִיךְ נִישְׁט צוּ גְרוֹיס. **וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט** הַאלְט זִיךְ נִישְׁט צוּ קְלֵיין. מִיר זֶענֶען בֵּיידֶע קִינְדֶער פוּן **אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב**, מִיר זֶענֶען בֵּיידֶע אִין צָרוֹת, אוּן מִיר זֶענֶען בֵּיידֶע גְלִיקְלִיךְ, מִיר הָאבְּן בֵּיידֶע גֶעלֵייגְט תְּפִלִּין, אוּן אַזוֹי וַוייטֶער בַּיי יֶעדֶע זַאךְ, מִמֵּילָא אַז מֶען טְרַאכְט אַזוֹי וֶועט שׁוֹין קֵיינֶער נִישְׁט מַזִּיק זַיין דֶעם אַנְדֶערְן.

און דָאס הָאט הָמָן גֶעוָואלְט אוֹיסְרַייסְן רַחְמָנָא לִצְלָן, דֶערְפַאר הָאט עֶר מְקַטְרֵג גֶעוֶוען און גֶעזָאגְט (אֶסְתֵּר ג, ח): יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים, חָלִילָה אַז אִידְן פַארְטְרָאגְן זִיךְ נִישְׁט. הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעזָאגְט (מְגִילָה יג ע״ב): דוּ רָשָׁע! דִי אִידְן הָאבְּן שׁוֹין גֶעבְּרֶענְגְט אַ ׳מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל׳, און דוּ וֶועסְט זֵיי נִישְׁט קֶענֶען בֵּייקוּמֶען.

מֶען זֶעהְט טַאקֶע ווִי אִין יֶעדְן דוֹר אִיז דָא אַנְדֶערֶע רְשָׁעִים, מִיט אַנְדֶערֶע נֶעמֶען, וָואס זֵיי מֵיינֶען אַז זֵיי וֶועלְן קֶענֶען אָפְּוִוישְׁן דִי תּוֹרָה חָלִילָה, זֵיי וֵוייסְן אָבֶּער נִישְׁט אַז זֵיי וֶועלְן אָפְּגֶעוִוישְׁט וֶוערְן אַסַאךְ פְרִיעֶר, און דִי תּוֹרָה וֶועט בְּלַייבְּן אוֹיף אֵייבִּיג.

דָאס אִיז דִי שַׁייכוּת פוּן פַּרְשַׁת מִשְׁפָּטִים וואוּ עֶס שְׁטֵייט אַלֶע דִינִים: אַז מֶען טָאר נִישְׁט מַזִיק זַיין אַ צְוֵוייטְן, צוּ פַּרְשַׁת שְׁקָלִים וואוּ עֶס שְׁטֵייט פוּן ׳מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל׳, צוּ וַוייזְן אַז מֶען מוּז הָאבְּן אַ צְוֵוייטְן, בְּמֵילָא וֶועט מֶען אִים שׁוֹין נִישְׁט מַזִיק זַיין, וַוייל אֵיין הַאנְט וֶועט דָאךְ נִישְׁט קְנַאקְן דֶעם אַנְדֶערְן הַאנְט, און זוֹכֶה זַיין צוּ

דֶעם אִיז נָאר דוּרְך שִׂמְחָה וָואס דָאס אִיז חוֹדֶשׁ אֲדָר דִי חוֹדֶשׁ הַשִּׂמְחָה.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי מֹשֶׁה לֵייבּ סַאסוּבֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, הָאט גֶעזָאגְט: עֶר הָאט זִיך גֶעלֶערֶענְט 'אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל' פוּן צְוֵויי גוֹיִם שִׁיכּוֹרִים [וִוי בַּאוואוּסְט הָאט עֶר זִיך מוֹסֵר נֶפֶשׁ גֶעוֶוען פַּאר 'פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם' אַרוֹיסְצוּנֶעמְן אִידְן פוּן תְּפִיסוֹת].

אֵיינְמָאל אִיז עֶר דוּרְכְגֶעגַאנְגֶען אַ וֶוערְצהוֹיז, זֶעהְט עֶר וִוי אֵיין שִׁיכּוֹר טְרוּנְקְט פוּן זַיין פְלֶעשְׁל, נָאכְדֶעם גֶעט עֶר פַארְן אַנְדֶערְן אוֹיך צוּ טְרִינְקְן פוּנֶעם זֶעלְבְּן פְלֶעשְׁל [אַזוֹי וִוי דֶער סֵדֶר בַּיי גוֹיִם שִׁיכּוֹרִים], אוּן עֶר זָאגְט אִים: דוּ וַוייסְט! אִיך הָאבּ דִיך זֵייעֶר לִיבּ. פְרֶעגְט דֶער צְוֵוייטֶער: וואוּ טוּט מִיר וֵויי? זָאגְט עֶר: אִיך וֵוייס נִישְׁט. זָאגְט עֶר אִים: אוֹיבּ אַזוֹי אִיז אַ סִימָן אַז דוּ הָאסְט מִיר נִישְׁט לִיבּ!

הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי מֹשֶׁה לֵייבּ סַאסוּבֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ דֶעמָאלְטְס גֶעזָאגְט: אַזוֹי דַארְף אֵיין אִיד שְׁפִּירְן דֶעם אַנְדֶערְן. אוּן וֶוען מֶען וֶועט זוֹכֶה זַיין צוּ קוּמֶען צוּ

דֶעם, וֶועט זַיין דִי גְאוּלָה, אַזוֹי וִוי מֶען זָאגְט אִין דֶעם פִּיוּט (יוֹצֵר לְמוּסָף שֶׁל פַּרְשַׁת שְׁקָלִים): **וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בַּבַּיִת נָכוֹן וְנִשָּׂא.** וֶוען מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועט מֶען זוֹכֶה זַיין צוּ הָאבְּן דֶעם גַאנְצְן שֶׁקֶל. וַוייל מִיר וֶועלְן אַלֶע גֶעוָוָאר וֶוערְן אַז יֶעדֶער דַארְף הָאבְּן דֶעם **בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים**, מְמֵילָא פַאלְט אַוֶועק דִי אַלֶע מַחְלוֹקֶת אוּן פָּאלִיטִיק, אִיבֶּערְהוֹיפְּט דָאס וָואס מֶען קְרִיגְט לֵיידֶער אוֹיף עֶרְלִיכֶע אִידְן.

שְׁטֶעלְט זִיךְ אַ פְרַאגֶע וָואס הֵייסְט אַן עֶרְלִיכֶער אִיד? יֶעדֶער אֵיינֶער זָאגְט דָאךְ אוֹיף אַן אַנְדֶערְן: עֶר אִיז דֶער אֱמֶת׳ער עֶרְלִיכֶער אִיד. אוּן וִוי אַזוֹי קֶען מֶען טַאקֶע וִויסְן וֶוער אִיז דֶער עֶרְלִיכֶער אִיד?!

נָאר דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן ל; קסד): דֶער צַדִיק אִיז אַ דָאקְטֶער; וָואס הֵייסְט אַ גוּטֶער דָאקְטֶער? אַז אִיךְ זֶעה אַז עֶר הָאט מִיךְ גֶעהָאלְפְן, אוּן אוֹיסְגֶעהֵיילְט פוּן מַיין בִּיטֶערֶע קְרַאנְקְהֵייט, וֵוייס אִיךְ אַז עֶר אִיז אַ גְרוֹיסֶער דָאקְטָאר.

די זֶעלְבֶּע זַאךְ, אַז עֶרְלִיכֶער אִיד אִיז טַייטְשׁ, אַז עֶר קֶען מִיךְ הֶעלְפְן, אַז כָאטְשִׁיג אִיךְ בִּין דֶער עֶרְגְסְטֶער אוּן נִידֶערִיגְסְטֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן אִיךְ שְׁפִּיר אַז עֶס אִיז נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶוען אַזַא מִין נִידֶערִיגֶע נְשָׁמָה אַזוֹי וִוי מִיר, אוּן דָאךְ הָאט מִיךְ דֶער צַדִיק אַרוֹיסְגֶעשְׁלֶעפְּט פוּן מַיין בְּלָאטֶע. אוּן עֶר הָאט מִיךְ גֶעמַאכְט עֶפֶּענֶען דֶעם ׳חוּמָשׁ׳ אוּן מַעֲבִיר סִדְרָה זַיין יֶעדֶע וָואךְ, אוּן אִיךְ זָאל אָנְהֵייבְּן לֶערְנֶען ׳מִשְׁנַיוֹת׳, בִּיז אִיךְ הָאבּ שׁוֹין בָּרוּךְ הַשֵּׁם גֶעעֶנְדִיגְט שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. אוּן אַז אִיךְ זָאל עֶפֶּענֶען אַ ׳גְמָרָא׳ יֶעדְן טָאג, אוּן לֶערְנֶען שַׁ״ס אִין אַ רַייעֶ.

אוּן אַזוֹי וַוייטֶער בַּיי יֶעדֶע פְּרַט אִין לֶעבְּן: אִיךְ זָאל אָנְהֵייבְּן בֶּענְטְשְׁן אִין אַ סִידוּר, אוּן זָאגְן יֶעדֶע בְּרָכָה עֶרְלִיךְ; אִיךְ זָאל נִישְׁט פַארְפֶעלְן צוּ גֵיין דְרֵיי מָאל אַ טָאג אִין שׁוּהְל דַאוֶוענֶען שַׁחְרִית מִנְחָה מַעֲרִיב וְכוּ׳ וְכוּ׳, אַזוֹי אַז מַיין גַאנְצֶע לֶעבְּן הָאט זִיךְ גֶעטוֹישְׁט, דָאס הֵייסְט אַ גוּטֶער אִיד, אוּן צוּ אַזַא אֵיינֶעם דַארְף אִיךְ מִיךְ צוּקְלֶעבְּן, וַוייל עֶר טוּט דָאךְ מִיר מוֹרָא׳דִיגֶע טוֹבוֹת.

אָבֶער אַז אִיךְ גֵיי סְתָּם צוּ אֵיינֶעם וָואס עֶס גִיסְט זִיךְ פוּן אִים פֶּערְל וֶוערְטֶער, אָדֶער עֶר רֶעדְט פוּן קַבָּלָה אוּן עוֹלָמוֹת וְכוּ׳, טִיפֶע זַאכְן וָואס אִיךְ פַארְשְׁטֵיי נִישְׁט וָואס עֶר רֶעדְט, אוּן אִיךְ גֵיי נִישְׁט אַרוֹיס מִיט גָארְנִישְׁט פוּן דִי גַאנְצֶע דְרָשָׁה, אוּן אִיךְ בְּלַייבּ וַוייטֶער מִיט מַיין שְׁמוּץ, וָואס הָאבּ אִיךְ פוּן דֶעם ? !

דִי גְמָרָא בְּרֶענְגְט (שַׁבָּת פ״ב ע״א): **רַב הוּנָא** הָאט גֶעפְרֶעגְט זַיין זוּן **רַבָּה**: פַארְוָואס גֵייסְטוּ נִישְׁט צוּ **רַב חִסְדָא** לֶערְנֶען ? הָאט עֶר גֶעעֶנְטְפֶערְט: טַאטֶע ! וָואס הָאבּ אִיךְ דָארְט צוּ גֵיין עֶר רֶעדְט דָאךְ סְתָּם שְׁטוּתִים, ווִי אַזוֹי זִיךְ אָפּ צוּ ווִישְׁן, [אַמָאלִיגֶע צַייטְן נָאכְדֶעם וֶוען מֶען אִיז אַרוֹיס פַאר דִי גֶעבְּרוֹיכְן, אוּן מֶען הָאט זִיךְ גֶעדַארְפְט אָפְּווִישְׁן אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען קַיין פַּאפִּיר, מֶען הָאט גֶענוּצְט שְׁטֵיינְדְלֶעךְ, אָבֶער דָאס אִיז גֶעוֶוען אַ סַכָּנָה׳דִיגֶע זַאךְ, ווַייל עֶס אִיז שַׁארְף, אוּן עֶס הָאט זִיךְ רַחְמָנָא לִצְלָן גֶעקֶענְט אָפְּרַייסְן דִי שִׁינֵי הַקַּרְקַשְׁתָּא [גָאלְדֶענֶע אָדֶער], דָארְט וואוּ דִי חוּט הַשֶּׁדְרָה עֶנְדִיגְט זִיךְ אוּנְטְן, דֶערְפַאר הָאט עֶר אוֹיסְגֶעלֶערְנְט פַאר זַיינֶע תַּלְמִידִים וֶועלְכֶע

שְׁטֵיינֶער צוּ נִיצְן], הָאט אִים זַיין טַאטֶע גֶעזָאגְט: עֶר לֶערְנְט דִיר דָאךְ אוֹיס וִוי אַזוֹי צוּ לֶעבְּן, אוּן דוּ זָאגְסְט אַז דָאס אִיז שְׁטוּתִים?!

וֶועגְן דֶעם אַ עֶרְלִיכֶער אִיד הֵייסְט וֶוער עֶס קֶען מִיךְ אַרוֹיסְשְׁלֶעפְּן פוּן בְּלָאטֶע, אוּן מִיר בְּרֶענְגֶען אַז אִיךְ זָאל אָנְהֵייבְּן צוּ לֶעבְּן אַ גוּט לֶעבְּן, אוּן עֶר לֶערְנְט מִיךְ אוֹיס וִוי אַזוֹי אָנְצוּהֵייבְּן גוּט דֶעם טָאג. אַז וֶוען אִיךְ לֵייג זִיךְ שְׁלָאפְן זָאל אִיךְ לֵיינֶען קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה, [בִּפְרַט דִי קְרִיאַת שְׁמַע פוּנֶעם אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וָואס דָארְט זָאגְט מֶען וִוידוּי, אוּן דָאס נֶעמְט נִישְׁט מֶער וִוי זִיבְּן אַכְט מִינוּט], אוּן מֶען טוּט תְּשׁוּבָה, אוּן אַז מֶען לֵייגְט זִיךְ וִוי אַ אִיד פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז מֶען שְׁטֵייט אוֹיף וִוי אַ אִיד.

וֶועגְן דֶעם שְׁטֵייט אִין ׳שׁוּלְחָן עָרוּךְ׳ (אוֹרַח חַיִּים א, א): **יִתְגַּבֵּר ׳כָּאֲרִי׳ לַעֲמוֹד בַּבּוֹקֶר** - מֶען דַארְף זִיךְ שְׁטַארְקְן וִוי אַ לֵייבּ אוֹיפְצוּשְׁטֵיין. אַרְיֵה אִיז דִי אוֹתִיּוֹת יִרְאָה, וַוייל גְלַייךְ צוּפְרִי דַארְף מֶען זִיךְ שׁוֹין דֶערְמַאנֶען פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער אַז מֶען לֵייגְט זִיךְ וִוי אַ פֶערְד שְׁטֵייט מֶען אוֹיף וִוי אַ פֶערְד.

מֶען זֶעהְט אַז רוֹב מֶענְטְשְׁן פַאלְן אַרַיין אִין בֶּעט מִיט אַזַא יֵאוּשׁ, עֶס אִינְטֶערְסִירְט זֵיי מֶער נִישְׁט דָאס לֶעבְּן, בִּיז מֶען טְרַאכְט שׁוֹין: הַלְוַאי שְׁטֵיי אִיךְ נִישְׁט אוֹיף מָארְגְן...

אָבֶּער אַז מֶען לֵיינְט קְרִיאַת שְׁמַע אוּן מֶען גֶעט אִיבֶּער דִי נְשָׁמָה פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן וֶוען מֶען זָאגְט בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי, שְׁטֵייט מֶען אוֹיף אַן אַנְדֶערֶע מֶענְטְשׁ, מֶען זָאגְט מוֹדֶה אֲנִי אוּן מֶען גִיסְט זִיךְ אָפּ נֶעגְל וַואסֶער, מֶען דַאנְקְט דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, מֶען גֵייט אִין מִקְוֶה. דָאס הֵייסְט אַ צַדִיק, עֶר לֶערְנְט מִיךְ אוֹיס וִוי אַזוֹי צוּ זַיין אַ פָּשׁוּטֶ'ער אִיד.

אָבֶּער דֶער טֶבַע פוּן מֶענְטְשְׁן אִיז אַז זֵיי הָאבְּן לִיבּ אֵיינֶער וָואס מַאכְט פַאקְסְן, עֶר גֵייט מִיטְן קָאפּ אַרָאפּ וְכוּ', וָואס בֶּאֱמֶת אִיז דָאס בִּכְלַל נִישְׁט קַיין עֲנָוָה, נָאר אַ פָּשׁוּטֶ'ער נַארִישְׁקֵייט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצז), אוּן וֶוער עֶס הָאט גֶעקֶענְט דִי אֱמֶתֶ'ע גְדוֹלֵי וּמַנְהִיגֵי יִשְׂרָאֵל פוּנֶעם פְרִיעֶרְדִיגְן דוֹר, וֶועט עֵדוּת זָאגְן אַז זֵיי זֶענֶען קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעגַאנְגֶען מִיטְן קָאפּ אַרָאפּ וִוי שׁוֹטִים, אוּן זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעמַאכְט קַיין מָאדְנֶע תְּנוּעוֹת, לְמָשָׁל: דֶער הֵיילִיגֶער סַאטְמַארֶ'ער רֶבִּי בַּעַל דִבְרֵי יוֹאֵל זְכוּתוֹ יָגֵן

עָלֵינוּ, הָאט קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעמַאכְט קַיין אֵיין אִינְטֶערֶעסַאנְטֶע פַּאקְס, דָאךְ וֶוען מֶען הָאט אִים נָאר אָנְגֶעקוּקְט אִיז גֶעפַאלְן אַ מוֹרָא׳דִיגֶע יִרְאָה אוּן אַהֲבָה צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט: מֶען דַארְף אַסַאךְ הָארָאוֶועןאִין דִי יוּנְגֶע יָארְן אַז מֶען זָאל קֶענֶען זַיין אוֹיף דֶער עֶלְטֶער אַ פָּשׁוּטֶ׳ער אִיד.

וָואס הֵייסְט אַ פָּשׁוּטֶ׳ער אִיד? אַז מֶען אַנֶערְקֶענְט דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן מֶען גֶעוואוֹינְט זִיךְ צוּ, צוּ רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער. כָאטְשִׁיג עֶס אִיז דָא לֵצִים וָואס לַאכְן פוּן דֶעם, אוּן פְרֶעגְן מִיט גֶעשְׁפֶּעט: דוּ רֶעדְסְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער? וָואס עֶנְטְפֶערְט עֶר דִיר?! אָבֶער וֶוער עֶס רֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן זֶעהְט שׁוֹין זֵייעֶר גוּט וִוי אַזוֹי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער עֶנְטְפֶערְט אִים: עֶר אִיז שׁוֹין נִישְׁט אַזוֹי שְׁטַארְק צוּבְּרָאכְן, עֶר הֵייבְּט אָן צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ, אוּן אַזוֹי אִיז פַארְהַאן אָן אַ שִׁיעוּר זַאכְן מִיט וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער עֶנְטְפֶערְט אִים, דָאס הֵייסְט אַ פָּשׁוּטֶ׳ער אִיד.

בִּיז דֶערְוַוייל וָואס טוּט דֶער סַמֶ"ךְ מֶ"ם? עֶר נֶעמְט פָּשׁוּטֶ'ע שְׁוֶועכְץ אוּן לֵיידִיגֵייעֶרְס, וָואס זֵיי קֶענֶען מִיר גָארְנִישְׁט הֶעלְפְן אוּן עֶר מַאכְט זֵיי גְרוֹיס, אוּן עֶר הֵייבְּט זֵיי אוֹיף גָאר הוֹיעֶךְ, וָואס דָאס אִיז דִי קְלִיפָּה פוּן עֲמָלֵק: **חוֹתֵךְ זְנָבוֹת וְזוֹרְקָן כְּלַפֵּי מַעֲלָה** (עַיֵין לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, שַׁבָּת הֲלָכָה ה, אוֹת ט).

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן נא): דָאס זָאלְט אִיר מְקַבֵּל זַיין פוּן מִיר: אִיר זָאלְט זִיךְ נִישְׁט לָאזְן נַארְן! דִי וֶועלְט נַארְט אַייךְ. וֶועגְן דֶעם יֶעצְט אַז מֶען גֵייט אַרַיין אִין חוֹדֶשׁ 'אֲדָר', וָואס אִיז דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת פוּן (תְּהִלִּים קי"ט, ק"ס): **ר'אשׁ דְ'בָרְךָ אֶ'מֶת** (הַשְׁמָטוֹת מִסִּפְרֵי רַבֵּינוּ בְּסוֹף חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן מַהֲדוּרַת הֵיכַל הַקּוֹדֶשׁ אוֹת ב). זָאל זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ נָאר הַאלְטְן בַּיים אֱמֶת, אוּן אָנְהֵייבְּן צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ, אוּן זִיךְ מְחַיֶה זַיין מִיט דִי אַלֶע זַאכְן וָואס קוּקְט אוֹיס וִוי פָּשׁוּט'ע זַאכְן אָבֶּער אִין הִימֶעל אִיז דָאס מוֹרָא'דִיג חָשׁוּב, אוּן אַנְטְלוֹיפְן פוּנֶעם שֶׁקֶר אוּן סַמֶ"ךְ מֶ"ם, וָואס דָאס אִיז צוּבְּרָאכֶענְקֵייט אוּן יֵאוּשׁ.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קלג): דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אִיז פִּיל מִיט לֶעכְט, נָאר דָאס קְלֵיינֶע הֶענְטֶעלֶע פַארְדֶעקְט אַלֶעס. דָאס הֵייסְט: דֶער צַדִּיק קֶען מְגַלֶה זַיין דֶעם בַּאשֶׁעפֶער אַזוֹי אָפֶען, בִּיז מֶען זָאל שְׁפִּירְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן וִוי נָאר מֶען גֵייט אַרוֹיס אִינְדְרוֹיסְן, פְרֶעגְט אִים אַ מֶענְטְשׁ: וואוּ בִּיסְטוּ גֶעוֶוען? עֶנְטְפֶערְט עֶר: דָארְט אוּן דָארְט. גֶעט יֶענֶער אַ מַאךְ אַוֶועק מִיט דִי הֶענְט, אוּן וֶוער עֶס אִיז אַ טִיפֵּשׁ הָאט שׁוֹין **חֲלִישׁוּת הַדַעַת** אַז דֶער אוּן דֶער הָאט אַוֶועק גֶעמַאכְט.

אָבֶּער אַז מֶען הָאט אַבִּיסְל 'שֵׂכֶל', וָואס אִיז דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת **שִׁ'פְכִי כַ'מַּיִם לִ'בֵּךְ** (אֵיכָה ב, יט). דָאס הֵייסְט, אַז מֶען גִיסְט זִיךְ אוֹיס דָאס הַארְץ פַארְן בַּאשֶׁעפֶער, הֵייבְּט מֶען אָן צוּ קוּקְן אוֹיף זִיךְ אַלֵיין: וִוי אַזוֹי מֶען קוּקְט אוֹיס אוּן מֶען וֶוערְט גֶעוָואר וִויפִיל מֶען דַארְף נָאךְ פַארֶעכְטְן, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן סז): דֶער צַדִּיק מַאכְט אוֹיף דִי אוֹיגְן פוּן אַ מֶענְטְשׁ, אוּן דֶער עִיקָר עֶר זָאל אָנְהֵייבְּן צוּ קוּקְן אוֹיף זִיךְ. בְּמֵילָא הָאט מֶען שׁוֹין נִישְׁט צוּ טוּהְן מִיט אַ צְוֵוייטְן.

ח.

דָאס אִיז אוֹיךְ דֶער גַאנְצֶער עִנְיָן פוּן זִיךְ פַארְשְׁטֶעלְן פּוּרִים, וַוייל פּוּרִים קוּמְט מֶען צוּ אַ מוֹרָא׳דִיגֶע מַדְרֵיגָה פוּן: מוֹחִין דְּאַבָּא – אַ מֹחַ פוּן אַ טַאטֶע (פְּרִי עֵץ חַיִּים שַׁעַר הַפּוּרִים פֶּרֶק ו׳), [דָאס הֵייסְט, אַ בָּחוּר אִיז אַ הַאלְבֶּער גוּף אוּן עֶר הָאט נָאךְ נִישְׁט קַיין שֵׂכֶל, אוּן אַפִילוּ אַ יוּנְגֶערְמַאן וָואס הָאט חֲתוּנָה גֶעהַאט הָאט נָאךְ אוֹיךְ נִישְׁט קַיין שֵׂכֶל, וַוייל מֶען דַארְף הָאבְּן שֵׂכֶל ווִי אַזוֹי זִיךְ צוּ פִירְן מִיט אַ וַוייבּ, נָאר וֶוען עֶר הֵייבְּט אָן צוּ הָאבְּן קִינְדֶער, אוּן זֵיי וֶועקְן אִים אוֹיף פוּן שְׁלָאף וְכוּ׳ נָאכְדֶעם וֶוען זֵיי וֶוערְן גְרֶעסֶער אוּן מֶען דַארְף זֵיי טְרָאגְן אִין חֵדֶר, אוּן דֶער מְלַמֵּד שִׁיקְט אַהֵיים אַ קִינְד וְכוּ׳, דֶעמָאלְטְס הֵייבְּט מֶען אָן צוּ זֶעהְן, ווִי שְׁטַארְק טַאטֶע אוּן מַאמֶע הָאבְּן זִיךְ מִיט מִיר גֶעמוּטְשֶׁעט, אוּן יֶעצְט בַּאצָאלְט מֶען מִיר, אוּן אִיךְ דַארְף זִיךְ מוּטְשֶׁענֶען], אוּן דָאס בַּאקוּמְט מֶען פּוּרִים, אַ ׳גַדְלוּת הַמוֹחִין׳.

אָבֶּער אִין דִי זֶעלְבֶּע צַייט אִיז דִי מִנְהָג אַז מֶען פַארְשְׁטֶעלְט זִיךְ, צוּ וַוייזְן אַז אוֹיף דֶער וֶועלְט קֶען מֶען

מַאכְן אַ שֵׁיינֶער שְׁפִּיל, אוּן מֶען קֶען זִיךְ גוּט פַּארְשְׁטֶעלְן, אוּן מֶען דַארְף הָאבְּן דֶעם רִיכְטִיגְן שֵׂכֶל זִיךְ נִישְׁט צוּ לָאזְן נַארְן אוּן גוּט זֶעהְן: וָואס אִיז חָשׁוּב פַּאר מִיר, אוּן וֶוער קֶען מִיר רַאטֶעוֶועןְ אוּן אוֹיפְהֵייבְּן, וָואס נָאר אַזוֹי קֶען מֶען מַצְלִיחַ זַיין.

דֶער בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים זָאל אוּנְז הֶעלְפְן, מֶען זָאל מְקַבֵּל זַיין דֶעם שַׁבָּת מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע שִׂמְחָה, אוּן מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין שׁוֹין צוּ זֶעהְן דִי גְרוֹיסֶע שִׂמְחָה מִיט דִי גְאוּלָה שְׁלֵימָה.

~ תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם ~